

Ett utvecklingssamarbete i förändring

Sidas resultat och prioriteringar

Publicerad av: Sida, 2010

Omslagsbild: Mohamed Siddig | UN Photo

Text: Linda Essner | Ateljé Idé

Layout: Marianne Engblom | Ateljé Idé

Art.nr.: SIDA61289sv

ISBN: 978-91-586-2153-8

Publikationen kan laddas ner från
www.sida.se/publikationer

Introduktion

Utvecklingssamarbete i en föränderlig värld

ARBETET FÖR EN HÅLLBAR UTVECKLING I VÄRLDEN KRÄVER SAMVERKAN MELLAN LÄNDER OCH AKTÖRER. DET SVENSKA BISTÅNDET ÄR EN DEL AV ETT GLOBALT SAMARBETE DÄR ARBETSFÖRDELNING OCH SAMORDNING BLIR ALLT VIKTIGARE. SIDAS ROLL INOM UTVECKLINGSSAMARBETET ÄR ATT VARA FINANSIÄR, EXPERT OCH PARTNER.

Den verklighet som Sida och det svenska biståndet verkar i är i ständig förändring. Nya aktörer tillkommer, länder tar avgörande steg i utvecklingen och får nya roller i samarbetet. För att Sida ska kunna bidra till ett effektivt bistånd med fokus på resultat för hållbar utveckling, behöver vi anpassa våra arbetsmetoder och vår organisation till de förändringar som sker.

År 2009 var ett år då världen drabbades av de kraftigaste ekonomiska och finansiella kriserna i modern tid. Även klimatförändringarnas effekter, som försvårar situationen för redan sårbara och fattiga grupper runt om i världen, påverkar förutsättningarna för biståndets genomförande och effekter.

Det internationella utvecklingssamarbetet är ett av flera verktyg som Sverige har för att stödja och stärka den komplexa process som ska skapa förutsättningar för en positiv samhällsutveckling i utvecklingsländerna samt en hållbar global utveckling. Grundförutsättningen för detta arbete – Sidas huvudsakliga uppdrag från regeringen – är att skapa möjligheter för människor som lever i fattigdom att själva mobilisera resurser för utveckling. Sida arbetar inom ramen för Sveriges politik för global utveckling (PGU) som ger förutsättningarna för det bredare svenska globala engagemanget och ansvarstagandet utifrån en samstämmighet mellan olika politikområden.

Vad kan biståndet åstadkomma?

I många utvecklingsländer utgör biståndsmedel från givarsamfundet endast en liten del av de totala resurserna – merparten kommer från landets egna skattebetalare, från så kallade remitteringar eller från andra håll. Biståndet fyller en viktig strategisk roll för att stödja fattiga länders regeringar, myndigheter, organisationer, näringsliv och individer att ta sig ur fattigdom.

Hållbar utveckling

Ekonomisk utveckling

Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

Hälsa och kunskap för social utveckling

Mänsklig säkerhet

Landsamarbeten

Partnerskap

Millenniemål 7 handlar om att skapa en hållbar utveckling med omsorg om naturresurserna. FOTO: JOHAN BERGQVIST

Omkring 1,4 miljarder människor lever i extrem fattigdom, det vill säga på mindre än drygt en dollar om dagen. Enligt millenniemål 1 ska fattigdomen halveras fram till 2015, jämfört med nivån 1990. FOTO: VICTOR BROTT

Att identifiera de insatser som har den största påverkan på ett lands utveckling är en av Sidas uppgifter och utmaningar. Sidas arbete och uppföljningar pekar på att Sveriges roll inom andra politikområden, exempelvis inom EU:s politik på handelsområdet, ofta har stor påverkan på fattigdomsbekämpning.

Diskussion och analysarbete kring biståndets strategiska roll i ett bredare sammanhang är något som kontinuerligt pågår på Sida. Likaså utvärderas och analyseras faktorer som visat sig ha betydelse för biståndets resultat och måluppfyllelse.

Samarbetsländernas eget ansvar och ägarskap

Samarbetsländernas ägarskap är helt avgörande för om utvecklingssamarbetet ska vara hållbart på lång sikt. Även en tydligare arbetsfördelning mellan biståndsaktörer är nödvändigt för ett effektivt bistånd. En viktig del i Sidas arbete innefattar dialog och samarbete med stora aktörer som Världsbanken och EU-kommissionen och syftar till att direkt eller indirekt påverka samarbetsländernas politik och dess genomförande. Det som avgör om en insats leder till goda resultat handlar framförallt om hur den passar in i en helhet – samarbetslandets och andra partners verksamhet – hur den prioriteras av samarbetslandet och vilken kapacitet som finns i landet för genomförandet.

För att bättre kunna anpassa utvecklingsarbetet till olika typer av länder och miljöer anpassas biståndets innehåll och former till den specifika landsituationen. Sida arbetar idag med olika samarbetsländer och biståndsformer.

- » Långsiktigt programsamarbete
- » Länder i konflikt- eller postkonfliktsituationer
- » Reformsamarbete i Central- och Östeuropa
- » Aktörssamverkan

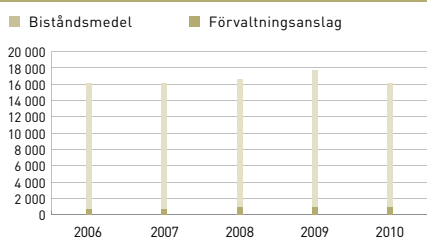
Millenniemålen

I september 2000 enades världens ledare om millenniemålen – åtta mätbara och tidsbundna mål för att halvera fattigdomen till år 2015. Utvecklingsländernas regeringar har huvudansvaret för att nå målen men olika aktörer inom biståndet kan bidra till arbetet. Mer än halva tiden har gått sedan deklarationen undertecknades och enligt FN:s senaste uppföljning förväntas flera mål kunna uppnås på global nivå till 2015. I många av de fattigaste länderna i Afrika ser dock prognosen dystrare ut. Sverige har under 2009 satsat speciellt på arbetet för det femte millenniemålet (minskad barn- och mödradödlighet), som är ett av de mål som löper störst risk att inte uppnås till 2015.

VARIERANDE BISTÅNDSVOLYMER

Sverige är ett föregångsland när det gäller biståndsvolymer. År 2009 motsvarade Sveriges bistånd 1,12 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) (preliminära siffror), vilket kan relateras till FN:s mål att minst 0,7 procent av BNI ska gå till bistånd. Sida ansvarar för ungefär hälften av biståndsbudgeten, vilket 2009 motsvarade drygt 17,7 miljarder kronor (inklusive förvaltningsanslaget på knappt en miljard kronor). Under 2010 har biståndsvolymen minskat till följd av den finansiella krisen.

SIDAS BUDGET, miljoner kronor

Öka jämställdheten och förbättra kvinnors ställning. Det är millenniemål 3.

FOTO: ERIC MILLER | WORLD BANK

Hundratusentals kvinnor dör varje år i samband med graviditet och förlossning. Millenniemål 5 handlar om att minska mödradödligheten. FOTO: JOHAN BERGGVIST

Effektivitet i biståndet – ökad samordning

Genom bland andra Sida deltar Sverige aktivt i arbetet för att öka effektiviteten i biståndet. Arbetet med biståndseffektivitet sker med utgångspunkt i Parisdeklarationen från år 2005 samt den så kallade Accra-handlingsplanen från 2008. Dessa deklarationer slår bland annat fast att samordningen mellan olika givare måste öka, att givare i så stor utsträckning som möjligt ska använda sig av samarbetsländernas egna system samt att det är samarbetsländernas egna prioriteringar för fattigdomsminskning som ska vara vägledande för utvecklingssamarbetet. Sida arbetar därför i så stor utsträckning som möjligt inom ländernas egna budgetar och system. Detta görs framför allt genom så kallat sektorprogramstöd och budgetstöd.

En utmaning med dessa stödformer är att det inte går att identifiera vilka resultat just *svenska* biståndspengar har lett till, eftersom flera givares stöd läggs samman och blandas med ländernas egna skatteinkomster. Detta ställer höga krav på en välfungerande dialog mellan Sverige, andra givare och representanter för samarbetsländernas regeringar. Det krävs även en ökad transparens inom ländernas egna system. I vissa fall, som exempelvis inom Zambias hälsosektor, har denna ökade öppenhet bidragit till att korruption har avslöjats och kunnat åtgärdas.

Prioriterade områden

Sida fokuserar på ett begränsat antal frågor i sitt arbete som en del av arbetet för ökad effektivitet och fokus på resultat. Insatserna koncentreras till de områden och frågor där Sverige har särskilt kunnande och stor erfarenhet samt där efterfrågan på svenskt stöd är som störst.

Hållbar utveckling

Människor som lever i fattigdom är ofta direkt beroende av vad naturresurser, som skogar, jord, hav och vatten kan ge. Därför drabbas de särskilt hårt av miljö- och klimatförändringar. Arbetet för en hållbar utveckling – med tillgång till rent vatten, mat och andra naturresurser – är därmed ett prioriterat arbetsområde för Sida. En miljömässig hållbar utveckling medför ofta positiva effekter på andra områden, såsom hälsa, utbildning och livsmedelsförsörjning och är därför avgörande för att människor som lever i fattigdom ska kunna förbättra sina levnadsvillkor.

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Introduktion

Millenniemål 8: De rika länderna ska ta sitt ansvar för millenniemålen genom att öka biståndet, införa rättvisare handelsvillkor och minska de fattiga ländernas skuldbördor. FOTO: EC | ECHO

Millenniedeklarationen är en av de internationella överenskommelser som är vägledande för utvecklingssamarbetet. Fattigdom, utbildning, ekonomisk tillväxt, hejda spridningen av hiv och aids och andra sjukdomar, jämställdhet, miljö- och klimat, barn- och mödradödlighet... Alla de frågor som millenniemålen tar upp är också centrala för Sidas verksamhet.

Millenniemål 2: Alla barn – både flickor och pojkar – ska få gå i grundskolan och kunna slutföra utbildningen. De flesta av världens cirka 781 miljoner analfabeter är kvinnor. FOTO: EC | ECHO | ANTOINE LEMASSON

SIDAS VERKTYGSLÅDA

Sida arbetar med en rad olika former och instrument för att biståndet ska bli effektivt:

- Stöd till att utveckla organisationer och institutioner i samarbetsländerna
- Många av Sveriges samarbetsländer har egna strategier för hur fattigdomen ska bekämpas. I några fall ger Sida budgetstöd för att strategin ska kunna genomföras. Biståndet går då till landets statsbudget.
- Stödet till en särskild sektor kallas sektorprogramstöd.
- Projektstöd
- Stöd via multilaterala organisationer
- Stöd via det civila samhällets organisationer
- Kapacitetsutveckling
- Forskningsstöd
- Humanitärt stöd
- Globala insatser
- Lån och garantier
- Information och kommunikation i Sverige

Ekonomisk utveckling

För att minska fattigdomen i världen behövs en ekonomisk tillväxt som även kommer fattiga människor till del. Sida stödjer ett stort antal insatser som ska bidra till ekonomisk tillväxt i samarbetsländerna. Det kan handla om infrastruktursatsningar, stöd till småföretagande och näringslivsutveckling eller åtgärder för att skapa ett bra investeringsklimat. Att skapa stabila finansmarknader med ett bra klimat för företagande och handel, stöd till institutioner som centralbanker, börser och finansinspektioner är också viktigt.

En majoritet av världens fattiga har sin huvudförsörjning inom lantbruk – det vill säga jordbruk inklusive husdjursskötsel, skogsbruk, vattenbruk och fiske. Lantbruket har därför potential som fattigdomsinriktad tillväxtmotor och har stor betydelse för att människor ska få mat för dagen. Sidas arbete för att främja hållbart lantbruk i samarbetsländerna syftar också till att minska utsläpp av växthusgaser.

Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

Det är grundläggande demokratiska rättigheter att alla människor är jämlikt behandlade och har samma möjlighet att påverka sina liv och det samhälle de lever i. För miljontals människor är dessa rättigheter dock långt ifrån självklara. Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet är därför övergripande mål för det svenska utvecklingssamarbetet, och de arbetsområden som Sverige satsar mest på.

Hälsa och kunskap för social utveckling

Det finns ett starkt samband mellan satsningar på utbildning och hälsa och minskad fattigdom. Kunskap ger människor de verktyg som behövs både för att ta sig ur fattigdom och bygga demokratiska samhällen. En god hälsa är också en förutsättning för att kunna förbättra sina livsvillkor. Sida arbetar därför för att ekonomiska och sociala investeringar ska följas åt.

Mänsklig säkerhet

De väpnade konflikter som pågår, eller just har avslutats, i flera av Sveriges samarbetsländer utgör ofta stora hinder för utveckling. För att skapa en demokratisk utveckling och stabilitet i konfliktområden arbetar Sida för att främja ökad dialog, förhandling och fredlig konfliktlösning. I postkonfliktsituationer inriktas Sidas arbete framförallt på demokratiprocesser, utveckling av institutioner och stöd till rättsväsendet.

Hållbar utveckling

Att ta hänsyn till de naturresurser och den miljö som människor är beroende av för sin överlevnad är avgörande för att man ska lyckas bekämpa fattigdomen.

FOTO: VICTOR BROTT

FOTO: KINA ROBERTS

Mer än 450 000 människor har fått stöd genom de bostadsprogram som Sida bidragit till i Centralamerika. Mikrokrediter till bättre bostäder, småföretagare och gemensamma infrastrukturprojekt är några av grundstenarna i programmen.

URBANT UTVECKLINGSARBETE GAV LOKAL DEMOKRATI

NICARAGUA BÄTTRE MILJÖ, ÖKAT LOKALT INFLYTANDE OCH FÖRBÄTTRADE LEVNADSVILLKOR FÖR FATTIGA SLUMINVÅNARE ÄR NÅGRA AV DE RESULTAT SOM DET URBANA UTVECKLINGSPROGRAMMET PRODEL I NICARAGUA BIDRAGIT TILL.

Det som startade som ett urbant utvecklingsprogram i fem slumområden i Nicaragua under början av 1990-talet har i dag blivit en utmärkt modell för hur en hållbar urban stadsutveckling både kan förbättra fattiga människors levnadsstandard, bidra till en bättre miljö samt öka människors självbestämmande.

Programmet, som initialt finansierades av Sida, är dessutom ett bra exempel på hur lokalt deltagande och förankring möjliggör en fortlevnad även efter att finansiering från externa aktörer upphört.

Syftet med programmet var att förbättra levnadsvillkoren för fattiga människor i några av de slumområden som bildades omkring små och medelstora städer runt

om i Nicaragua under nittioalet. Här saknades ofta vatten, avlopp, elektricitet, transporter etc och invånarna fick inte heller ta del av viktiga beslut rörande deras boendemiljö och levnadsvillkor.

Sidas arbete byggde därför mycket på att öka invånarnas möjlighet till självbestämmande och att få med dem i viktiga kommunala beslutsprocesser. Detta arbete resulterade bland annat i nya vägar och gatubelysning i områdena.

Genom att människorna även fick möjlighet till bostadslån till sina hushåll genom mikrokrediter från mikrofinansorganisationer, kunde de dessutom bygga om och förbättra sitt boende väsentligt.

Alltid hänsyn till miljö

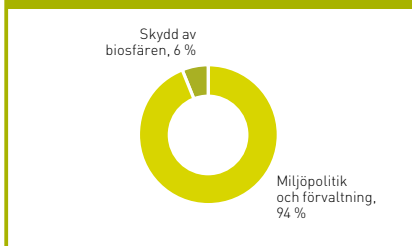
Det går inte att bekämpa fattigdomen utan att ta hänsyn till de naturresurser och den miljö som människor är beroende av för sin överlevnad. Därför är hållbar utveckling ett fokusområde för Sida och det svenska utvecklingssamarbetet. Området berör alla sektorer och ett miljö- och klimatperspektiv ska därför finnas med i alla Sidas insatser.

För att bekämpa fattigdomen behövs ekonomisk tillväxt. Men det är inte hållbart om det medför att skogar huggs ned, hav och sjöar fiskas ut, ekosystem utarmas eller att områden fördärvas av miljöförstörande industrier eller urbanisering. Arbetet för en hållbar utveckling innebär därför ett långsiktigt och strategiskt arbete för en samhällsutveckling som ger naturen ett reellt värde.

Förändrat klimat påverkar livsvillkor

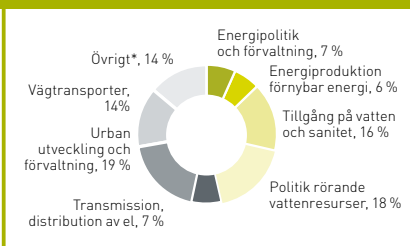
I många av Sveriges samarbetsländer har klimatförändringarna medfört effekter som fått stora konsekvenser för fattiga människors hälsa och möjlighet att försörja sig. Höjningen av jordens medeltemperatur innebär till exempel stigande havsnivåer, vilket medför att odlingsbar mark läggs under vatten, kraftiga stormar, som översvämningar och förstör samhällen, och torrperioder som skapar livsmedelskriser. Att stärka fattiga människors förutsättningar att anpassa sig

MILJÖ – delområden 2009

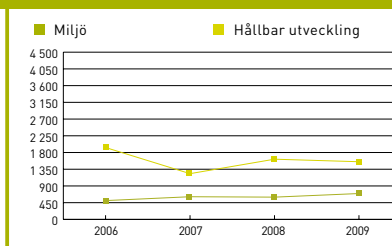
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING – delområden 2009

* I övrigt ingår bland annat informations- och kommunikationsteknologi (som datorer), skydd av vattenresurser och stora system för vatten och sanitet.
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

TREND 2006–2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

till klimatförändringarna är därför Sidas huvuduppgift i klimatarbetet. Sida arbetar dessutom för att främja åtgärder mot utsläpp av växthusgaser, som medverkar till den globala uppvärmningen och ger även humanitärt stöd till människor som drabbats av extrema väderförhållanden.

År 2009 användes drygt 2,2 miljarder kronor av det bilaterala biståndet genom Sida till sektorerna miljö och hållbar utveckling. Ytterligare betydande belopp gick till insatser som delvis handlade om att främja miljö och hållbar utveckling till exempel genom jord- och skogsbruk, vatten och energi. Under åren 2007 och 2009 ökade andelen miljörelaterat arbete från 57 till 61 procent av Sidas budget.

Miljöarbete inom flera sektorer

Arbetet med miljöfrågor i samarbetsländerna och globalt har koppling till samtliga millenniemål. Ett särskilt tydligt samband finns mellan hanteringen av naturresurser och matproduktion och det första målet – att halvera världens fattigdom och hunger. I många av Sveriges samarbetsländer är jordbruket grunden för samhällens möjligheter att utvecklas och för människornas livsmedels- och försörjningstrygghet. Samtidigt bidrar jordbruket ofta till en negativ miljöpåverkan. Det handlar om övergödning av vattendrag, föroreningar av vatten och mark (med påföljden att människor blir sjuka) samt utsläpp av växthusgaser. Dessutom huggs stora mängder skog ned för jordbruksmark och vedeldning, vilket medför luftföroreningar. En viktig aspekt inom jordbrukssektorn är att bidra till ett ekologiskt hållbart och produktivt jord- och skogsbruk. Sida stöder därför jordbruksforskning, en god miljöförvaltning, lokalsamhällens möjlighet att själva vårda och bestämma över naturresurser samt arbetet för bättre system för ägande och rättigheter att använda mark.

Tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet är ett annat viktigt miljörelaterat arbetsområde. Sida arbetar för att minska föroreningar av floder och vattendrag från bland annat industrier och hushåll. Detta ska i sin tur minska spridningen av vattenrelaterade infektionssjukdomar. Målet är att bidra till att fler människor får tillgång till säkert dricksvatten och toaletter.

Bättre städer

Allt fler människor i Sveriges samarbetsländer flyttar från landsbygden till slumområden i stadernas utkanter. Invånarna i dessa urbana områden saknar ofta ordentliga gator, vattenledningar, avlopp och elektricitet. Sida arbetar för en hållbar stadsutveckling.

Hållbar utveckling, 13%
(miljö plus hållbar
samhällsutveckling)

UN PHOTO | FRED NOY

MILJÖINSATSER

Sidas arbete för hållbar utveckling syftar till:

- Modern miljölagstiftning och effektiva miljöförvaltningsningar.
- Ökad kompetens och ansvarstagande för miljöfrågor hos olika nationella myndigheter.
- Institutions- och kapacitetsutveckling.
- Förbättrad tillgång till sanitet, rent vatten för hygien och stöd till en hållbar hantering av vattenresurser.
- Utveckling och formering av miljömässigt hållbara energisystem och förbättrad levnadsstandard.
- Bättre hantering av naturresurser och tillgång till mark.
- Ökad kunskap om och kapacitet för hållbart skogsbruk genom utbildningsinsatser.

MILJÖ – Mest stöd, tkr

Land*	2009
Ukraina	96 432
Kenya	32 417
Vietnam	23 660
Laos	18 086
Av totalt	696 211

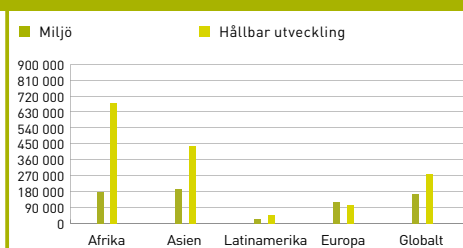
* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till miljöinsatser.
Källa: Sidas årsredovisning 2009

HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING – Mest stöd, tkr

Land*	2009
Moçambique	145 899
Kenya	123 775
Västbanken och Gaza	108 268
Uganda	93 532
Av totalt	1 552 655

* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till hållbar samhällsutveckling.
Källa: Sidas årsredovisning 2009

Fördelning på regioner 2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Solenergilampor lyser upp en livsmedelsaffär i en lankesisk by. FOTO: DOMINIC SANSONI | WORLD BANK

Förnybar energi – del av klimatstöd

ASIEN TVÅ OCH EN HALV MILJONER MÄNNISKOR HAR FÅTT TILLGÅNG TILL REN ENERGI OCH REGIONEN HAR FÅTT ETT BRA EXEMPEL PÅ EFFEKTIV ENERGIANVÄNDNING.

Under 2007–2009 delfinansierade Sida bland annat ett regionalt program i Asien, Asia Sustainable and Alternative Energy Programme (ASTAE), för effektivare energianvändning och förnybara energikällor i regionen. Tillsammans med andra finansiärer, som Nederländerna, Storbritannien och USA, bidrog Sida med 15 miljoner kronor under en treårsperiod.

Minskning av koldioxidutsläpp

En viktig del av Sidas klimatstöd handlar om att bidra till en minskning av växthusutsläpp till atmosfären. Därför stöds insatser som bidrar till att Sveriges samarbetsländer kan investera i teknik och kunskap som är både ekonomiskt och miljömässigt hållbara. I detta arbete ingår även utveckling av regelverk som uppmuntrar till effektivare energianvändning och användning av förnybara energikällor. ASTAE-programmet genomfördes i Kina, Vietnam, Indonesien, Indien och Bangladesh och ledde bland annat i följande miljövinster;

- » Tillgång till kommersiella energitjänster för 900 000 hushåll (vilket indirekt berör 2,5 miljoner människor).
- » En ökning av genereringskapaciteten.
- » Energibesparingar på över 6 Twh (Den totala energianvändningen i Sverige var drygt 138,2 TWh 2009).
- » En minskning av det årliga koldioxidutsläppet på cirka 2,2 miljoner ton.

Även om kol, gas och olja med stor sannolikhet kommer att fortsätta vara regionens främsta energikällor över lång tid framöver så är Sveriges bedömning att det på längre sikt finns stor potential och intresse av förnybar energi inom regionen. ASTAE-programmet ska därför ses som ett katalytiskt initiativ för en långsiktig hållbar utveckling i området.

Långsiktigt perspektiv

Att öka tillgången till energi och användningen av alternativa och förnybara energikällor i Asien är ett långsiktigt och viktigt arbete som ingår i Sidas klimatstöd. Målet är att bidra till en miljömässigt hållbar ekonomisk utveckling och förbättrade levnadsvillkor.

En grund för fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling är tillgång till energi. I många fattiga länder ökar energiproduktionen, bland annat i takt med den ekonomiska utvecklingen. Denna utveckling sker snabbt, inte minst i Asien. Även i medelinkomstländer är det viktigt att effektivisera energikonsumtionen för att en miljömässigt uthållig utveckling ska vara möjlig. Sida stödjer flera olika insatser inom energisektorn, ofta med koppling till infrastruktur, såväl regionalt som globalt.

SÄRSKILD KLIMATSATSNING

Den svenska regeringen lanserade år 2008 en särskild klimatsatsning som syftar till att främja ett långsiktigt anpassningsarbete – framförallt i de fattigaste samarbetsländerna – till klimatförändringarna. Under åren 2009–2012 kommer drygt en miljard kronor kanaliseras genom Sida. 2009 betalade Sida ut cirka 230 miljoner kronor inom ramen för klimatsatsningen.

En av 680 insatser som Sida bidrar till för en hållbar utveckling.

Ekonomisk utveckling

Ökad handel kan bidra till
den ekonomiska tillväxt
som behövs för att
minska fattigdomen.

FOTO: VICTOR BROTT

EXEMPEL PÅ INSATSER

Viktiga områden inom ramen för Sidas arbete med ekonomisk tillväxt:

Marknadsutveckling

- N Näringsliv
- N Handel
- N Finansiella system
- N Arbetsmarknad och sysselsättning

Lantbruk

- N Jordbruk
- N Skogsbruk
- N Fiske
- N Förvaltning av naturresurser

MER STÖD TILL INSATSER FÖR HANDEL

Sida har under de senaste åren kraftfullt ökat satsningarna inom handelsområdet och i synnerhet handelspolitik och -regleringar. Detta har resulterat i att ett antal större nya handelsrelaterade insatser avtalats under 2009 och att utbetalningarna inom detta område ökat med cirka 50 procent jämfört med tidigare år. Det handlar om drygt 600 miljoner kronor per år.

Ekonomisk tillväxt behövs

Målet för svenskt utvecklingssamarbete är att fattiga människor ska ha förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor. En sådan förutsättning är att de har möjlighet att trygga sin försörjning och livskvalitet. Ekonomisk tillväxt är en grund för fattigdomsminskning – givet att den kommer fattiga människor till del.

Sida arbetar inom flera olika sektorer för att bana väg för en hållbar ekonomisk tillväxt som bidrar till minskad fattigdom i samarbetsländerna. Till exempel handlar det om att främja handel, skapa bättre regelverk, öka förutsättningar för lån, skapa trygghet för bönder, företagare och anställda samt bidra till minskad byråkrati. Det handlar också om att bidra till stabila finansmarknader och ett bra klimat för näringslivsutveckling och investeringar. Därutöver är uppbyggnad av och stöd till institutioner som centralbanker, börser och finansinspektioner en viktig del i arbetet. Infrastruktursatser är andra insatser som ofta har stor betydelse för den ekonomiska tillväxten.

Uthålligt lantbruk

En central del i Sidas arbete för ökad tillväxt är att insatserna är miljömässigt hållbara och inte bidrar till miljöförstöring eller klimatförändringar. Ett område, inom ekonomisk tillväxt, som särskilt kan bidra till minskade utsläpp av växthusgaser är lantbruket – det vill säga jordbruk inklusive husdjurskötsel, skogsbruk, vattenbruk och fiske. För världens fattiga utgör lantbruket den huvudsakliga inkomstkällan, vilket innebär att ett hållbart utvecklat lantbruk dessutom har stor potential som fattigdomsinriktad tillväxtmotor.

Ny policy för tillväxt

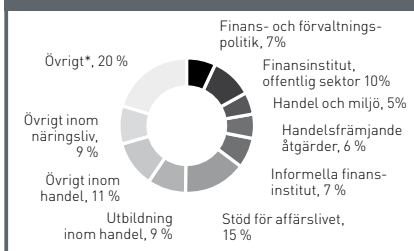
2010 antog regeringen en ny policy för ekonomisk tillväxt inom svenskt utvecklingssamarbete. Huvudmålet för policyn är förbättrade förutsättningar för hållbara tillväxtprocesser i utvecklingsländer. Tre fokusområden identifieras som särskilt viktiga:

- N Att öka förutsättningarna för fattiga människor att delta i tillväxtprocesser.
- N Att förbättra förutsättningarna för utveckling av marknader och företagande.
- N Att stärka anpassningsförmågan till förändringar, hot och möjligheter.

Dessa fokusområden överensstämmer även med OECD/DACs riktlinjer för tillväxt som gynnar fattiga människor och utgår från att tillväxt och fattigdomsbekämpning går hand i hand. Utgångspunkten är därmed att utan en långsiktigt uthållig tillväxt är fattigdomsbekämpning inte möjlig, och sådan tillväxt kommer inte till stånd utan att fattiga kvinnor och män får del av och bidrar till tillväxten.

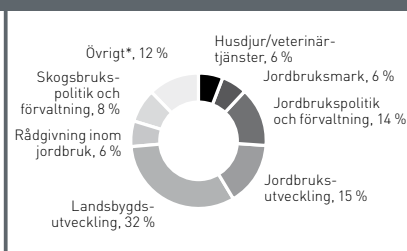
Den största delen av det bilaterala biståndet för ökad ekonomisk tillväxt sker i form av projektstöd. En orsak till att programstöd är en relativt begränsad del av detta område är att samarbetet ofta är inriktat på samverkan mellan olika

MARKNADSUTVECKLING – delområden 2009

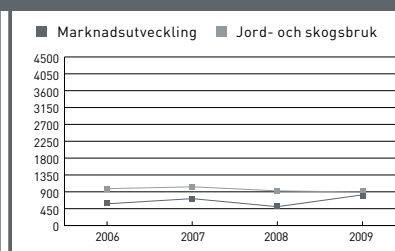
* I övrigt ingår bland annat stöd multilaterala handelsförbindelser, insatser mot tekniska handelshinder och utveckling av små och medelstora företag.
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

JORD- OCH SKOGSBRUK – delområden 2009

* I övrigt ingår bland annat insatser för att utveckla finansiella tjänster inom jordbruket, utveckling av skogsbruket och av fiske, fiskepolitik och förvaltning.
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

TREND 2006–2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

LOKAL NÄRINGS- LIVSUTVECKLING BIDRAR TILL TILLVÄXT

UGANDA EXPORTINTÄKTERNA HAR ÖKAT OCH DRYGT 50 000 ODLARE HAR CERTIFIERATS SOM EKOLOGISKA. STÖDET TILL UTVECKLING AV DEN EKOLOGISKA SEKTORN HAR RESULTERAT I EN KONKURRENSKRAFTIG BRANSCH.

Ugandas ekonomi drivs i första hand genom jordbruket. Det är inom jordbrukssektorn som flest människor har sin försörjning och från den en stor del av exporten sker. Därför är satsningar på lokal näringslivsutveckling på landsbygden viktiga för att bidra till fattigdomsminskning och en ökad ekonomisk tillväxt i landet. Sidas stöd till utveckling av den privata sektorn i Uganda syftar även till att bygga upp landets institutionella kapacitet och ramverk för handel samt att förbättra näringslivsklimatet i stort genom stöd till bland annat nationella policyreformer.

I **tjuugo år** har ett lågintensivt krig mellan regeringen och rebellrörelsen Lord's Resistance Army pågått i norra Uganda. Konflikten har inneburit att två miljoner människor varit internflyktingar och levt i provisoriska läger. Nu när fred råder återvänder människor till sina hembyar och det innebär att samhällen behöver byggas upp från grunden. För att underlätta för återvändarna att själva försörja sig arbetar Sida, via lokala organisationer och myndigheter, med att förbättra det lokala näringslivsklimatet i två provinser i norra Uganda. Insatserna har haft stor spridning och resulterat i ökade inkomster.

Uganda har – med Sidas stöd – lyckats dra nytta av den ökade globala efterfrågan på ekologiska produkter. Samarbetet, som

påbörjades i mitten av 90-talet, har inriktats på att introducera system för certifiering och utbildning i ekologiska odlings-tekniker samt att hjälpa exportörer att finna nya marknader.

Stödet har resulterat i ökade exportintäkter och ökade inkomster för drygt 50 000 småbönder som övergått till ekologisk odling. Det har också bidragit till utvecklingen av en dynamisk och konkurrenskraftig sektor bestående av en internationellt godkänd certifieringsorganisation, en aktiv branschförening, tusentals ekobönder och expanderande exportföretag.

Tillgång till information är viktig även för småföretagare på landsbygden och i Uganda är radio det media som har störst spridning. Genom att introducera radio-program som särskilt riktar sig till företagare kan man på ett enkelt sätt sprida kunskap om hur det är att driva företag, prisläget på viktiga produkter och annan marknadsinformation. Det är också ett forum för företagare att påtala problem som de stöter på och försöka påverka beslutsfattare till förändring.

Flera av de radiokanaler som deltagit i det Sida-finansierade projektet har fortsatt att sända programmen även efter det att stödet avslutats. Programmen har visat sig vara populära vilket lett till ökade reklamintäkter.

FOTO: KAREN ROBINSON | PANOS

aktörer utanför staten, som till exempel inom näringslivsområdet. År 2009 användes cirka 1,7 miljarder kronor av det bilaterala biståndet genom Sida till insatser för ekonomisk tillväxt. Kenya var det land som fick mest stöd inom området jord- och skogsbruk, följt av Moçambique. Bosnien och Hercegovina fick mest stöd för marknadsutveckling.

I Uganda stödjer Sida olika program för ökad handel. Det handlar bland annat om att förbättra det institutionella ramverket så att det som produceras uppfyller internationella krav.

MARKNADSUTVECKLING – Mest stöd, tkr

Land*	2009
Bosnien och Hercegovina	51 555
Tanzania	29 016
Ukraina	28 195
Uganda	15 479
Av totalt	818 774

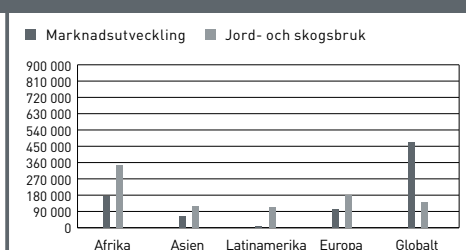
* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till marknadsutveckling.
Källa: Sidas årsredovisning 2009

JORD- OCH SKOGSBRUK – Mest stöd, tkr

Land*	2009
Kenya	86 340
Moçambique	60 408
Nicaragua	59 003
Etiopien	53 266
Av totalt	895 137

* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till jord- och skogsbruk.
Källa: Sidas årsredovisning 2009

Fördelning på regioner 2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

**ARTIKEL 1 I FN:S DEKLARATION
OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.**

Alla människor är födda fria
och lika i värde och rättigheter.
De är utrustade med förnuft och
samvete och bör handla gentemot
varandra i en anda av broderskap.

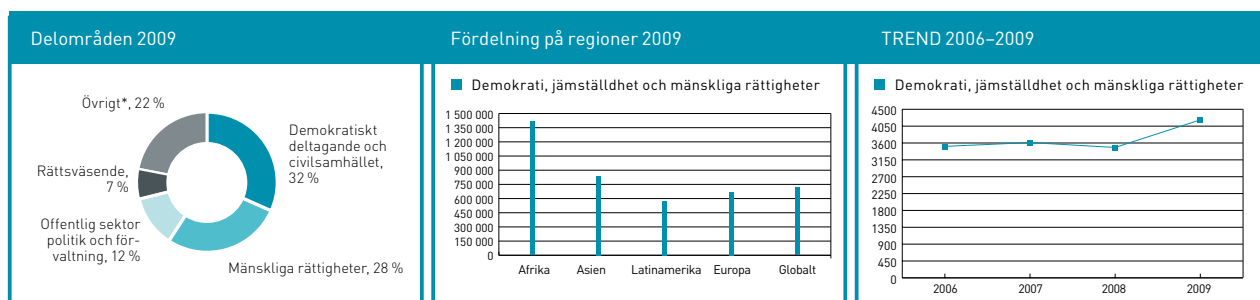
FOTO: VICTOR BROTT

Svensk prioritering

Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter handlar om att människor ska bli rättvist behandlade och kunna påverka sina liv och det samhälle de lever i. Detta innebär bland annat att ingen ska diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, ålder, funktionshinder, etnisk tillhörighet, trosuppfattning eller politisk tillhörighet. Det handlar också om att makten i samhället och de statliga resurserna fördelas rättvist så att alla medborgare får möjlighet att både påverka och ta del av samhällets olika funktioner. På så sätt har demokratisk utveckling, ökad jämställdhet och respekt för de mänskliga rättigheterna stor betydelse i arbetet mot fattigdom. Demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet är därför av särskild vikt för Sverige och är det område där vi satsar mest bistånd. År 2009 användes drygt 4,2 miljarder kronor av det bilaterala utvecklingssamarbetet genom Sida till sektorn demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Det motsvarar 25 procent av det totala biståndsanslaget för 2009.

Viktiga demokratiska principer

Trots att andelen auktoritära stater minskat betydligt de senaste 30 åren och den konstitutionella representativa demokratiska styrelseformen för första gången i historien dominerar i världen, saknar fortfarande miljontals människor grundläggande demokratiska rättigheter. Många av Sveriges samarbetsländer har till exempel stora brister vad gäller respekt för de mänskliga rättigheterna, möjlighet till politiskt deltagande och ansvarsutkrävande. Detta trots att merparten av de bilaterala samarbetsländerna är stater med formellt folkvalda regeringar. Därför är det viktigt för Sida att arbeta för att främja principerna om ansvarsutkrävande, deltagande, öppenhet, insyn och icke-diskriminering inom alla delar av utvecklingssamarbetet.

* I övrigt ingår bland annat stöd till statistikuppgiftsbyggnad, valstöd, stöd till media och ett fritt informationsflöde.
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

DEMOKRATI, JÄMSTÄLLDHET OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER – Mest stöd 2009, tkr

Land*	2009
Moçambique	149 458
Kenya	148 582
Tanzania	148 533
Guatemala	138 639
Av totalt	4 217 843

* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till insatser för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Källa: Sidas årsredovisning 2009

En del av Sidas demokratistöd går till insatser för ökad yttrandefrihet och fri media.

UN PHOTO | MARTINE PERRET

Sverige bidrar med valstöd i många länder, bland annat i Irak. UN PHOTO | RICK BAJORNAS

Särskild satsning

Under 2009 beslutade Sveriges regering om en strategi för särskilda insatser inom demokrati och yttrandefrihet för perioden 2009–2011. Samtidigt avsattes 100 miljoner kronor för detta under 2009 och 120 miljoner kronor för 2010. Syftet med satsningen är att, på ett flexibelt sätt, stödja olika typer av aktörer som arbetar för ökad yttrandefrihet och en demokratisk utveckling.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Även om det inte finns bevisade orsakssamband mellan demokrati och ekonomisk utveckling, pekar forskning på att demokrati på lång sikt ger bättre förutsättningar för ekonomisk tillväxt. Framförallt handlar det om att demokratier – förutom att bättre värna om rättstaten och allas likhet inför lagen – även är mer öppna, flexibla och beskyddande av marknadsekonomiska spelregler, inklusive äganderätt och kontraktsfrihet. Demokratisering innebär en större öppenhet för fria medier, yttrandefrihet samt en jämnare fördelning av landets resurser. Det i sig skapar bättre förutsättningar för ekonomisk tillväxt och därmed även fattigdomsminskning.

Åtgärder för att stärka den demokratiska samhällsstyrningen ingår i de flesta samarbetsländernas planer för fattigdomsminskning. Däremot är det stora skillnader mellan länderna när det gäller viljan att ta med insatser för ökad respekt för mänskliga rättigheter och demokratiskt deltagande.

Olika samarbetsformer

Sidas arbete inom området demokrati och mänskliga rättigheter inkluderar ofta komplexa förändringsprocesser som till exempel införande av flerpartisystem, reformering av statsförvaltning och rättsväsende samt ökad möjlighet till lokalt självstyre. Detta gör att arbetet många gånger är politiskt känsligt och därmed kräver flera olika metoder, kanaler och stödformer. Sida samarbetar med många olika aktörer. Några exempel är:

- N regeringarna i samarbetsländerna
- N FN och andra internationella organisationer
- N Världsbanken och andra utvecklingsbanker
- N EU
- N organisationer inom det civila samhället.

Samspelet mellan civila samhället och staten

Nästan hälften av Sidas bistånd för demokrati och mänskliga rättigheter går till icke-statliga organisationer i samarbetsländerna, framförallt genom svenska enskilda organisationer. Därmed spelar det civila samhället både i samarbetsländerna och i Sverige en nyckelroll i genomförandet av biståndet. Målet är att bidra till ett starkt och pluralistiskt civilt samhälle som kan föra fram befolkningens åsikter och önskemål gentemot myndigheter och staten samt skapa opinion och försvara de mänskliga rättigheterna.

Erfarenheter visar dock att det civila samhället inte alltid är den aktör som mest effektivt kan påverka odemokratiska strukturer och politiska hierarkier. Sida prioriterar därför även stöd till parlament, lokala församlingar, rättsväsende och partisystem. Även institutionssamarbete, till exempel mellan svenska myndigheter och organisationer och samarbetsländernas motsvarigheter är en viktig samarbetsform. Detta gäller inte minst inom området offentlig förvaltning.

Ungefär en fjärdedel av Sidas samarbete inom demokrati och mänskliga rättigheter går genom multilaterala organisationer, framförallt FN. Förutom att det politiskt kan vara den mest lämpliga samarbetsformen i vissa länder, till exempel vad gäller känsliga insatser som valstöd, kan det även ge fördelar för samordningen.

PÅVERKA LAGAR

En viktig åtgärd för att öka jämställdheten är att påverka lagstiftningen så att kvinnor får äga mark och bostad. Sida stödjer flera initiativ som syftar till att öka kvinnors chanser på arbetsmarknaden. I detta arbete ingår bland annat mer utbildning till kvinnor, att påverka för förändrade samhällsnormer och insamling av könssupplad statistik. Det är också viktigt med stöd till kvinnliga nätverk, organisationer och andra som företräder kvinnor på arbetsmarknaden.

Kenyas jämställdhetsminister Esther Murugi Mathenge talar på en presskonferens om hur lagstiftningen förändrats sedan kvinnokonferensen i Peking 1995.

FOTO: UN PHOTO | PAULO FILGUEIRAS

Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet, 25 %

EXEMPEL PÅ INSATSER

- Uppbyggandet av en ny, demokratisk polisorganisation i Rwanda.
- Sri Lanka Press Institute, för att främja fria medier i landet.
- Social trygghet och skydd för barn i Tadjikistan.
- Kvinnor och urbefolkning i Guatemala, för att stärka deras rättigheter. En insats är en ombudsman för urbefolkningen.
- Romers rättigheter i bland annat Kosovo och Serbien för att bryta den dubbla diskrimineringen av kvinnliga romer.
- Motverka könsstämpning i Kenya genom att utveckla alternativa ritualer för flickor och unga kvinnor.
- Främja barns rättigheter inom rättssektorn i Laos.
- Stöd till journalister och medier i svåra situationer, framför allt i konflikt- och postkonfliktländer.

Bilden: Demiri Amela och Ivona Dragan i samtal med sin mentor Zorica Rodic. De får stöd genom Roma Education Fund. Fonden är en del av en stor gemensam satsning som de europeiska länderna gör på utbildning till romerna.

Fokus på flera rättigheter

Flera av Sveriges samarbetsländer brister ifråga om respekt för de mänskliga rättigheterna. I många av länderna är efterlevnaden av internationella konventioner bristfällig. Detta gäller inte minst i länder som befinner sig i konflikt- eller konfliktliknande situationer. Under senare år har dock flera av Sveriges samarbetsländer skrivit under eller ratificerat centrala mänskliga rättighetskonventioner. Ett antal nya institutioner och mänskliga rättighetsinstrument har också tillkommit, bland andra internationella brottmålsdomstolen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sida prioriterar arbetet med mänskliga rättigheter för funktionshindrade personer och lanserade år 2009 en handlingsplan för utvecklingssamarbetet inom detta område. Andra områden som prioriteras är barnets rättigheter, HBT-personers (homo-sexuella, bisexuella och transsexuella) rättigheter, rätten till sexuell- och reproduktiv hälsa och sexuella rättigheter.

Globalt ökar förtrycket av journalister och i en del samarbetsländer är det svårt eller rent av förbjudet att starta nya medier eller att sprida information. Under 2009 ökade Sida fokus på yttrandefrihet, medieutveckling och insatser för rättsligt skydd för medieutövare – framförallt i länder där yttrandefriheten är svårt kringskuren.

Jämställdhet i biståndet

Kvinnor och flickor drabbas mycket hårdare av rättslöshet och fattigdom än män och pojkar. Det beror på att kvinnor och flickor inte har samma möjligheter och rättigheter som män och pojkar inom alla områden, exempelvis när det gäller att arbeta, äga och tjäna pengar. Bättre villkor för kvinnor och flickor – med ökad jämställdhet och stärkta rättigheter – är en förutsättning för fattigdomsminskning. Forskning visar till exempel att det finns ett samband mellan en demokratisk samhällsutveckling, jämställdhet och ekonomisk tillväxt.

Långsiktigt arbete

Arbetet för att främja jämställdhet och förhindra och förebygga diskriminering är därför centralt inom svenskt bistånd. Till exempel satsar Sida särskilt på stöd för ekonomisk egenmakt för kvinnor och för att motverka könsrelaterat våld. Ytterligare två arbetsområden är sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt kvinnors politiska deltagande.

Alla Sidas insatser ska ha ett jämställdhetsperspektiv. Det innebär att det alltid ska göras en analys av hur en insats påverkar kvinnor respektive män. År 2009 använde Sida 2,0 miljarder kronor av det bilaterala biståndet till insatser vars huvudsyfte var att främja jämställdhet.

Sidas jämställdhetsarbete utgår från tre arbetssätt; jämställdhetsintegrering, politisk dialog samt direkta insatser. Utgångspunkten är att jämställdhetsarbete måste vara långsiktigt. Drygt hälften av Sidas jämställdhetsbistånd går genom svenska och multilaterala organisationer. Sida stödjer bland annat FN-organet Unifem, som arbetar för ökad jämställdhet på många olika sätt, men ger även bidrag till insatser som syftar till att stärka kvinnors politiska deltagande, öka kvinnors deltagande i fredsprocesser och förhindra könsrelaterat våld. Cirka en femtedel av Sidas jämställdhetsbistånd sker genom organisationer i samarbetsländerna – framförallt i det civila samhället. Inom områdena sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt kvinnors ökade politiska deltagande visar det sig att insatser direkt riktade till kvinnor är mest effektiva.

När kvinnors ställning stärks gynnas hela samhället. UNMIT PHOTO | MARTINE PERRET

Egenmakt ger självkänsla

JÄMSTÄLLDHET NÄR DE ZAMBISKA KVINNORNA FICK MER INFLYTANDE STEG PRODUKTIVITETEN I JORDBRUKET. MÅNGA KVINNOR STARTADE FÖRETAG OCH HUSHÅLLENS INKOMSTER ÖKADE.

Ett exempel på hur kvinnors ekonomiska egenmakt kan stärkas är lantbruksstödsprogrammet Agriculture Support Programme (ASP) i Zambia, som fått stöd av Sida. Programmet syftade till att få flera småskaliga bondehushåll att säkra sina mat- och näringstillgångar, öka hushållens inkomster genom försäljning av de egna odlade produkterna samt att bidra till ökad jämställdhet. Medlemmarna i de hushåll som deltog fick enas om en vision för att förbättra sin situation och tillsammans planera hur det skulle gå till. Hushållen tog sedan fram en plan för sitt arbete, samlade sina resurser och utvärderade senare resultaten. De hade även möjlighet till kompetensutveckling inom teknik och entreprenörskap.

Konkreta jämställdhetsresultat från programmet är att kvinnorna deltog tillsammans med sina män i vad som tidigare ansågs vara manliga sysslor, vilket bidrog till att produktiviteten ökade för hushållen. Flera av kvinnorna etablerade även egna småföretag och upplevde att deras självförtroende stärktes. I och med en mer jämställd fördelning av makt och resurser inom hemmet blev också relationen mellan kvinnorna och männen bättre.

Jämställdhet och mindre fattigdom hör ihop

Erfarenhet från decenniers utvecklingssamarbete visar att när kvinnorna får bättre ekonomi gynnas

hela familjen och samhället i stort. Därmed minskar även fattigdomen. Ett av svenskt bistånds viktigaste områden är därför att främja möjligheten för fler kvinnor att försörja sig. Jämställda ekonomiska möjligheter är även viktigt för att bryta manliga maktstrukturer och öka kvinnors chans att påverka sina egna liv. Därför har Sida under 2009, som ett led i arbetet för ökad jämställdhet och en hållbar ekonomisk och demokratisk utveckling, intensifierat sitt arbete med att stödja kvinnor möjligheter att kunna vara ekonomiskt självständiga.

Stöd inom flera områden

Arbetet går till exempel ut på att identifiera och öka förståelsen för hur insatser för att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt blir mer effektiva. Länder måste skapa förutsättningar och ge stöd inom flera olika områden samtidigt. Kvinnors tillgång till utbildning, även högre sådan, behöver öka. Vidare är det viktigt att förbättra möjligheten att äga jordbruksland och boende, liksom att stärka kvinnors sociala skyddsnät. Dessutom är det nödvändigt att öka tillfällena till betalt arbete, via till exempel företagande och formell anställning.

En förutsättning för att detta ska kunna bli verklighet är att fördelningen av det obetalda arbetet blir mer jämställt mellan kvinnor och män. Samhället måste även erbjuda utökad samhällsservice i form av till exempel barnomsorg. Framförallt handlar det om att kvinnor och män måste få lika möjligheter att kombinera familjeansvar och betalt arbete.

Den som har utbildning har större
möjligheter att ta makten över sitt
 eget liv. Därför är utbildning en av
 de viktigaste utvecklingsfrågorna.

FOTO: VICTOR BROTT

Hälsa och kunskap för social utveckling

FOTO: VICTOR BROTT

FOTO: JOHAN BERGQVIST

FOTO: MAGNUS SAEMUNDSSON | SIDA

En grund för bättre livsvillkor

Under de senaste decennierna har den globala hälso- och utbildningssituationen i världen blivit bättre. Medellivslängden har ökat och barnadödligheten sjunkit. Fler barn får gå i skolan och bekämpningen av hiv och aids, malaria och andra smittsamma sjukdomar visar på påtagliga förbättringar. Denna positiva utveckling, som skett globalt, har dock inte kommit alla till del. Fortfarande finns stora skillnader och orättvisor både mellan regioner och inom länder.

Arbetet för förbättrad hälsa, utbildning och social utveckling är en prioritet för Sverige. Det är när sociala och ekonomiska investeringar följs åt som fattigdomen minskar och social utveckling kommer till stånd. Förbättrad hälsa och ökad kunskap bidrar till människors välbefinnande, kontinuerliga lärande och utveckling. Människors rätt att delta fullt ut i samhället tillgodoses också bättre. Ekonomisk utveckling är dessutom beroende av människors produktivitet, vilket förutsätter att de är friska och kan arbeta. Sidas arbete för att bidra till att skapa förutsättningar för förbättrad hälsa och utbildning utgår alltid från ländernas egna prioriteringar. Under 2009 har Sida bland annat gett stöd till insatser i länder som Tanzania, Bangladesh, Zambia, Uganda, Afghanistan, Vietnam, Ryssland och Guatemala med flera. År 2009 användes drygt 2,5 miljarder kronor för att främja hälsa och utbildning.

Viktigt med förebyggande

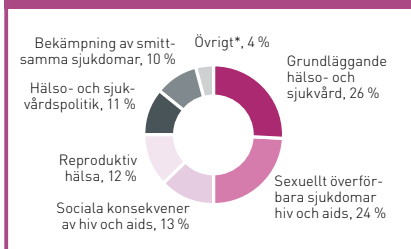
Sida prioriterar förebyggande insatser. Till exempel för att öka tillgången till rent vatten och bidra till förbättrad kunskap om hygien och sanitet. I dag saknar cirka 2,6 miljarder människor tillgång till rent vatten och varje dag dör omkring 4000 barn i sjukdomar som orsakats av brist på rent vatten.

Arbetet för att förhindra spridningen av hiv och aids är ytterligare något som Sida fokuserar på och som har en central roll i allt svenskt utvecklings-samarbete – såväl i konkreta projekt som i dialog med andra länders regeringar.

Enligt FN-programmet UNAIDS statistik för 2008 uppgick antalet människor med hiv-smitta till drygt 33 miljoner. Värst är situationen i södra Afrika. Hiv och aids splittrar familjer, medför att arbetsplatser förlorar viktig kunskap – när medarbetar blir sjuka eller dör – samt orsakar höga kostnader för vård och behandling, vilket i sin tur hotar fattiga länders ekonomier.

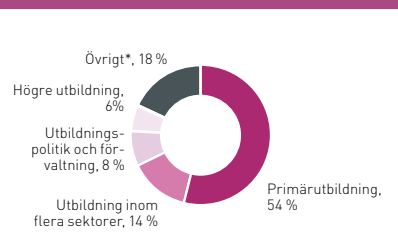
Ökad jämställdhet mellan könen och en öppen diskussion om preventiv-medel och sexualundervisning är centralt för att lyckas hejda spridningen till 2015. Sidas arbete fokuserar även på att mildra de sociala och ekonomiska konsekvenserna av hiv-epidemin och stärka hiv-positiva människors rättigheter. Under 2009 satsade Sida totalt 600 miljoner kronor på insatser mot hiv och aids.

HÄLSA – delområden 2009

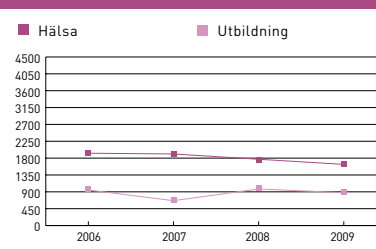
* I övrigt ingår bland annat utbildning av sjukvårdspersonal och socialvård.
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

UTBILDNING – delområden 2009

* I övrigt ingår bland annat stöd till yrkesutbildningar och till studier efter grundskolan.
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

TREND 2006–2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

FLICKORS UTBILDNING I FOKUS

AFGHANISTAN NÄR TALIBANERNA STYRDE GICK EN MILJON BARN I SKOLAN. IDAG ÄR DET SEX MILJONER. ANDELEN FLICKOR HAR ÖKAT FRÅN 3 TILL 36 PROCENT. SVENSKT STÖD VIA SIDA HAR GETT KONKRETA RESULTAT FÖR FLICKORS UTBILDNING.

I Afghanistan är läskunnigheten hos kvinnor bland de lägsta i världen. Trots att det finns ett stort behov av att kvinnor får utbildning och deltar mer i det offentliga livet, till exempel genom arbete, har den afghanska regeringen inte prioriterat flickors och kvinnors läs- och skrivkunnighet.

Sedan talibantiden har det dock skett en förändring. Under talibanregimen gick färre än en miljon barn i skolan. I dag är cirka sex miljoner barn registrerade i skolan och en tredjedel av dem är flickor. Andelen flickor bland skolbarnen har ökat från 3 till 36 procent.

Fortfarande finns stora skillnader mellan stad och landsbygd samt mellan olika

provinser. Genom Svenska Afghanistan-kommittén och UNICEF stödjer Sida därför byskolor i avlägsna områden.

Målet är att öka flickornas möjligheter till utbildning, särskilt på landsbygden där de annars riskerar att utebli från skolan eftersom de ofta inte tillåts färdas långt. Att öka antalet kvinnliga lärare är också en viktig del i arbetet eftersom det ofta finns ett motstånd hos föräldrar att låta döttrar ha manliga lärare.

För att äldre flickor och kvinnor ska få lära sig läsa och skriva bidrar Sida, genom UNICEF, även till vuxenutbildningar på bynivå. Syftet är att utbildningen ska stärka flickornas och kvinnornas ställning inom både familjen och samhället.

FOTO: JENNY MATTHEWS | PANGS

Större möjlighet att påverka sitt liv

Grundläggande utbildning är en rättighetsfråga och en nyckel till ekonomisk, social och politisk utveckling. Genom att stödja insatser för att fler flickor och pojkars ska få gå i skolan bidrar Sida till ett mer jämställt och demokratiskt samhälle där alla – oavsett kön – har möjlighet att påverka sina liv.

Att främja sexuell- och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR, är också prioriterat inom svenskt bistånd. Sida framhåller bland annat vikten av att, i arbetet för att stärka människors sexuella- och reproduktiva hälsa och rättigheter, även ta med insatser mot hiv- och aids. Det handlar om att människor ska få tillgång till kunskap och rådgivning om sexualitet och sexuella rättigheter. SRHR-insatserna inkluderar även mödrahälsa, utbildning av barnmorskor, rådgivning och arbete mot könsrelaterat våld.

Sverige har spelat en viktig roll globalt och regionalt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bland ungdomar. För att kunna driva viktiga frågor – till exempel preventivmedel och säkra aborter som sällan finns med i nationella fattigdomsstrategier – sker samarbetet ofta genom enskilda organisationer.

Genom utbildning ska flickor och kvinnor i Afghanistan öka sitt inflytande och deltagande i samhället.

Hälsa och kunskap för social utveckling, 15 %

HÄLSA – mest stöd 2009, tkr

Land*	2009
Bangladesh	131 591
Uganda	81 776
Zambia	63 844
Nicaragua	51 793
Av totalt	1 633 332

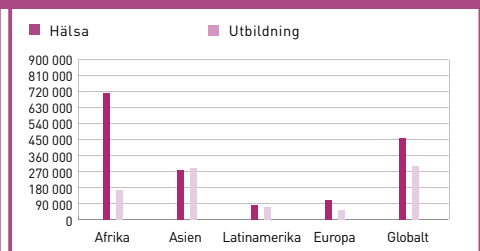
* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till hälsa.
Källa: Sidas årsredovisning 2009

UTBILDNING – mest stöd 2009, tkr

Land*	2009
Afghanistan	133 358
Bangladesh	68 077
Bolivia	62 912
Tanzania	31 736
Av totalt	877 051

* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till utbildning.
Källa: Sidas årsredovisning 2009

Fördelning på regioner 2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Stärkt vårdkedja ger bättre hälsa i Guatemala

GUATEMALA ANTALET FÖRLOSSNINGAR SOM SKER PÅ EN VÅRDINRÄTTNING HAR ÖKAT MED 20 PROCENT. NÄSTAN ALLA BARN VACCINERAS MOT MÄSSLING OCH RÖDA HUND. FATTIGA MÄNNISKOR PÅ LANDSBYGDEN HAR FÅTT DET BÄTTRE.

För några år sedan kunde gravida kvinnor i de avlägsna byarna i Guatemalas norra och nordvästra distrikt inte få specialvård vid eventuella komplikationer under sin graviditet eller förlossning. I dag har vårdkedjan förbättrats så att dessa kvinnor snabbare kan komma till någon av de hälsostationer som byggts upp. Kedjan, som innehåller flera led, börjar redan i byarna. Ett antal invånare har utbildats för att kunna känna igen vissa vanliga akuta sjukdomssymtom eller tecken på komplikationer, exempelvis under en graviditet. Genom att programmet dessutom bidragit till att utbilda ambulerande läkare och sjuksköterskor finns numera även specialiserad hjälp närmare till hands. Det går också enklare att ordna med transport till närmaste sjukhus.

Arbetet med att förstärka vårdkedjan har på kort tid gett resultat. Till exempel steg antalet förlossningar som skedde på någon form av vårdinrättning med 20 procent i de distrikt där programmet genomfördes under 2006–2007. Dessutom vaccineras numera nästan alla barn mot mässling och röda hund.

Viktigt med tillit till vården

De fem distrikten som ingår i programmet ligger i norra och nordvästra Guatemala. En majoritet av befolkningen där tillhör urbefolkningen.

De har ofta egna traditioner kring sjukvård och i projektet har man velat ta hänsyn till sådana metoder och ritualer för att på så vis öka tilliten till sjukvården. Genom att exempelvis låta födande kvinnor ha med sitt folks traditionella barnmorska till sjukhuset har gamla traditioner och modern sjukvård kunnat mötas – och den lokala befolkningen blivit mer delaktiga i programmet.

Sedan starten 2003 har samarbetet mellan de lokala och nationella myndigheterna, lokala intressegrupper och biståndsorganisationer blivit allt bättre.

Från lokal till nationell nivå

Flera av erfarenheterna och aktiviteterna inom programmet har hälsovårdsmyndigheterna i Guatemala även infört på nationell nivå. Ett exempel är det allmänna vaccinationsprogrammet för barn.

Bättre mödravård – en av Sidas insatser inom hälsa och kunskap för social utveckling.

EXTRA SATSNING PÅ MÖDRAVÅRD

Den höga mödradödligheten är ett gravt försummat utvecklingsproblem som dagligen skördar fler dödsoffer än aids, TBC och malaria tillsammans. Under de senaste tjugo åren har mödradödligheten inte sjunkit alls i låginkomstländerna. Det femte millenniemålet – att minska mödradödligheten med 75 procent fram till 2015 – kommer alltså inte att uppnås. Under 2009 satsade Sverige 100 miljoner extra ur biståndsbudgeten på detta område.

Flera av millenniemålen handlar om hälsa och utbildning:

- Alla barn ska få gå i skolan år 2015.
- Barnadödligheten ska minska.
- Fler människor ska få tillgång till rent vatten och sanitet.
- Spridningen av hiv och aids ska minska.

En av 563 insatser som Sida stödjer inom området hälsa och kunskap för social utveckling.

Mänsklig säkerhet

Mänsklig säkerhet omfattar två stora verksamhetsgrenar inom Sida. Det handlar dels om insatser som ska främja fred och säkerhet, dels om det omfattande humanitära biståndet som bland annat går till att lindra nöd vid akuta kriser.

FOTO: PER-ANDERS PETTERSSON | SCANPIX

Somali Zahro Osman skadades i benet vid en attack på en marknadsplats. En av många civila som drabbats i konflikten.

SKYDD AV CIVILA I SOMALIA

SOMALIA TUSEN PERSONER SOM UTSATTS FÖR SEXUELLT OCH KÖNSRELATERAT VÅLD HAR FÅTT BEHANDLING OCH TILLGÅNG TILL MEDICINSKT, RÄTTSLIGT OCH PSYKOSOCIALT STÖD. TUSEN BARN SOM FALLIT OFFER FÖR VÅLDSBROTT KAN NU FÅ HJÄLP AV UTBILDAD PERSONAL OCH SYSTEM SOM UPPRÄTTATS FÖR UTREDNING AV VÅLDET.

Osäkerheten och den pågående väpnade konflikten i stora delar av Somalia innebär en djup otrygghet för landets invånare. Inbördeskriget har skapat mycket lidande bland människorna och stor instabilitet i landet.

Konflikten har också resulterat i lokalsamhällen som präglas av våldskultur och brutalitet och där tillgången på vapen är stor. De flesta offren i konflikter är civila – särskilt kvinnor och barn.

Under 2009 satsade Sida 22 miljoner kronor på insatser till skydd av kvinnor och barn från våld, övergrepp och exploatering. Insatsen, som genomförs av Unicef, har till syfte att erbjuda hälsovård och till stärkt skydd till kvinnor och barn genom uppföljning, rapportering, psykosocialt stöd, livskunskap och förbättrade möjligheter till deltagande.

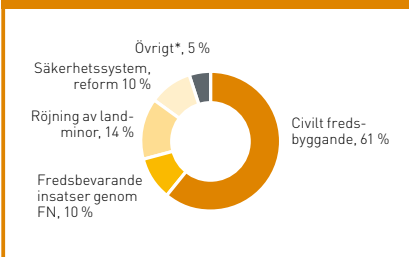
Arbete för ett tryggt liv

Flera viktiga livsområden

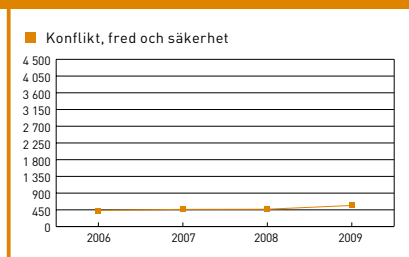
Sociala motsättningar efter väpnade konflikter och utsatthet i samband med naturkatastrofer försvårar människors möjlighet att lyfta sig ur fattigdom och hindrar därmed utveckling.

Sidas arbete inom ämnesområdet mänsklig säkerhet omfattar två huvudområden: Fred och säkerhet samt humanitärt bistånd. Dessa två områden täcker flera viktiga livsområden som är avgörande för minskad fattigdom och människors möjlighet att kunna utöva sina sociala, kulturella, politiska och ekonomiska rättigheter. Det handlar till exempel om stöd till dialog mellan parter i konflikt-drabbade områden, humanitärt arbete, fredsbyggande och konfliktförebyggande insatser eller minröjning. Det kan också handla om akuthjälp till drabbade efter en naturkatastrof. Utgångspunkten för arbetet är de mänskliga rättigheterna och folkrätten – särskilt den internationella humanitära rätten.

KONFLIKT, FRED OCH SÄKERHET – delområden 2009 TREND 2006–2009

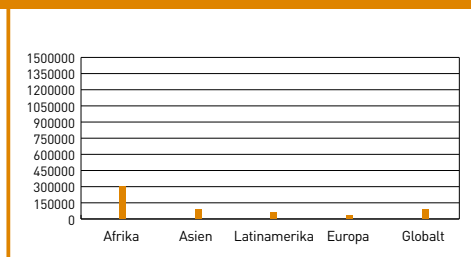

* I övrigt ingår reintegrering av barnsoldater i samhället och vapenkontroll.
Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Fördelning på regioner 2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Stabilitet och ökad trygghet

Sviktande stater, länder i konflikt och postkonfliktsituationer saknar ofta grundläggande funktioner i samhället som ger möjlighet till en hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Samtidigt saknas ofta även en politisk vilja och kapacitet att garantera grundläggande mänskliga rättigheter och trygghet.

Av Sveriges samarbetsländer är över hälften direkt eller indirekt påverkade av konflikter, postkonflikter eller har instabila interna förhållanden. Därför är insatser för att förändra attityder och främja förutsättningar för dialog, förhandling och fredliga konfliktlösningar prioriterade inom Sida. År 2009 användes cirka 568 miljoner kronor av det bilaterala biståndet genom Sida till sektorn konflikt, fred och säkerhet. Afghanistan var det land som fick mest direktstöd. I de tolv av Sveriges samarbetsländer som klassificerats som länder i konflikt- eller postkonflikt är utvecklingssamarbetet inriktat på insatser för fred och säkerhet. De är ofta även stora mottagare av humanitärt stöd.

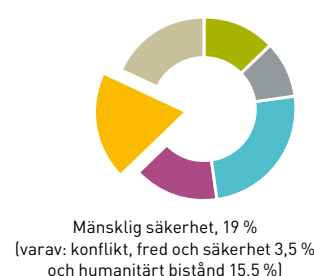
Samverkan mellan politikområden

Under senare år har antalet väpnade konflikter i världen minskat. Samtidigt innebär klimatförändringarna, migrationsströmmar, ökade livsmedelspriser och effekter av den globala finanskrisen påfrestningar för redan svaga stater samt bidrar till en ökad konfliktrisk. Därmed finns behov av riktade konfliktförebyggande och fredsfrämjande insatser på flera håll i världen.

Sverige spelar en aktiv roll genom att stödja och bidra till ett ansvarstagande för fredlig konfliktlösning på såväl lokal, nationell, regional och global nivå. Detta arbete kräver att det svenska engagemanget för fred och säkerhet utgår från ett helhetsperspektiv. Det svenska utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet har en viktig, men avgränsad roll. Centralt är också att det sker en samverkan mellan olika politikområden. Sveriges politik för global utveckling (PGU) är därför en utgångspunkt för det konfliktförebyggande och fredsfrämjande utvecklingssamarbetet.

Kvinnor, fred och säkerhet

Det är kvinnors och mäns, flickors och pojkars säkerhet som är i fokus inom mänsklig säkerhet. Alla har rätt till att få sina mest grundläggande behov tillgodosedda och ingen ska behöva känna sig otrygg och leva i utsatthet. Under 2000-talet har flera viktiga FN-resolutioner inom mänskliga rättigheter och folkrätten tillkommit. En av dessa är FN:s säkerhetsråds resolution 1325 som slår fast att kvinnor och flickor är speciellt utsatta i konflikter och därför behöver särskilt skydd. Resolutionen slår även fast att kvinnor ska garanteras fullt och lika inflytande i arbetet med förebyggande, hantering och lösning av konflikter. Flera av Sidas insatser inom mänsklig säkerhet fokuserar just på skydd från våld och övergrepp för kvinnor och barn, bland annat i Sudan och Somalia. Även kvinnors möjlighet till inflytande är ett prioriterat arbete.

KONFLIKT, FRED OCH SÄKERHET – mest stöd 2009, tkr

Land*	2009
Demokratiska Republiken Kongo	66 548
Sudan	63 446
Colombia	61 811
Somalia	30 510
Av totalt**	568 180

Valet i Sudan 2010 är en av milstolparna mot varaktig fred. UN PHOTO | MOHAMED SIDDIQ

Röjning av landminor är nödvändigt för att det ska bli möjligt att bruka jorden igen. FOTO: VICTOR BROTT

* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till insatser för konflikt, fred och säkerhet.

** Tabellen omfattar endast stödet till konflikt, fred och säkerhet. Det humanitära biståndet redovisas på sidan 30. Källa: Sidas årsredovisning 2009

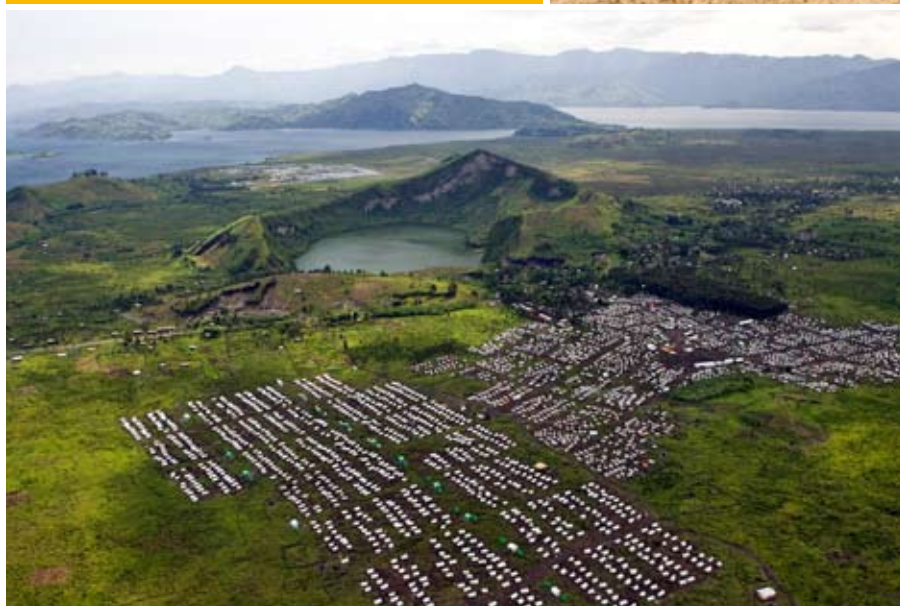
HAITI

Hundratusentals människor blev hemlösa, till följd av jordbävningen på Haiti. Sveriges humanitära bistånd på drygt 280 miljoner i det inledande skedet har bland annat gått till tillfälliga bostäder. FOTO: UN/PHOTO SOPHIA PARIS

DARFUR – SUDAN

Klimatförändringar är en av orsakerna till konflikten i Darfur i västra Sudan. Konflikten har skördat hundratusentals liv och orsakat omfattande lidande. En del av det humanitära biståndet går till att förbättra tillgången på rent vatten och sanitet – ett av de största problemen. Sudan hör till de länder som får mest humanitärt stöd från Sverige. FOTO: EC/ECHO/BETRICE SUSO

DEMOKRATISKA REPUBLIKEN KONGO

I Demokratiska Republiken Kongo är miljontals människor beroende av humanitärt stöd för att överleva. Våld och konflikter under många år har tvingat två miljoner kongoleser att fly från sina hembyar, och de flesta lever nu som internflyktingar i läger. Fattigdomen är utbredd, man räknar med att 1,7 miljoner barn lider av allvarlig undernäring. Sverige bidrog med 440 miljoner kronor under 2009, varav närmare 278 miljoner kronor i humanitärt stöd. FOTO: UN/PHOTO/MARIE FRECHON

HUMANITÄRT BISTÅND

Målet med det humanitära biståndet är att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet i katastrofsituationer. Det kan handla om såväl akuta som utdragna kriser. Utgångspunkten för arbetet är de humanitära principerna i folkrätten.

Drygt 50 procent av Sidas humanitära anslag går till olika FN-organ inom det humanitära området, bland andra:

- » FN:s utvecklingsprogram (UNDP)
- » FN:s samordningsorgan för humanitära frågor (OCHA)
- » FN:s barnfond (UNICEF)
- » FN:s organ för flyktingfrågor (UNHCR)
- » FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO).

FOTO: UN PHOTO/MARTINE PERRET

Stöd vid kris eller katastrof

HUMANITÄRT BISTÅND SIDAS HUMANITÄRA BISTÅND SKA BIDRA TILL ATT RÄDDA LIV, LINDRA NÖD OCH UPPRÄTTHÅLLA MÄNSKLIG VÄRDIGHET I SITUATIONER DÅ MÄNNISKOR DRABBATS AV KATASTROFER ELLER BEFINNER SIG I KONFLIKTSITUATIONER. OFTA HANDLAR DET OM INSATSER I SVÅRT DRABBADE OMRÅDEN.

Till skillnad från utvecklingssamarbetet styrs inte det humanitära biståndet av de land- eller regionstrategier som Sveriges regering beslutar om. Det humanitära biståndet grundar sig i stället på folkrätten – särskilt den humanitära rätten (det vill säga det regelsystem som stater har kommit överens om för att skydda människor och minska mänskligt lidande under krig) och de fyra principerna; humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende.

Ofta verkar det långsiktiga utvecklingssamarbetet sida vid sida med humanitärt bistånd. Det kan handla om en kris som pågår under många år och där den humanitära hjälpen därför behövs under lång tid. Vid akuta krissituationer eller katastrofer handlar det humanitära biståndet oftast om praktiska insatser, som till exempel att snabbt få räddnings- och sjukvårdspersonal till katastrofområdet eller att hjälpa drabbade människor med mat, vatten och skydd. Stödet ska gå till de mest behövande. I vissa fall kan det humanitära stödet även finansiera återuppbyggnad i en övergångsfas till ett mer långsiktigt utvecklingssamarbete, likaså förebyggande katastrofinsatser.

Stöd via FN:s organ

Det yttersta ansvaret för att hjälpa befolkningen vid en kris eller katastrof ligger alltid hos den drabbade staten själv. Om det drabbade landet inte kan eller vill hjälpa den egna befolkningen så träder det så kallade humanitära imperativet

VÅLDTÄKT – NYTT VAPEN

Våldtäkter används systematiskt som ett led i krigsföring. En del av Sidas stöd går till kvinnor som utsatts för våldtäkt. FOTO: UN/PHOTO/MARIE FRECHON

LINDRA LIDANDET

I akuta krissituationer handlar det om att snabbt få fram hjälp till dem som drabbats. FOTO: FRANCESCO ZIZOLA/NOOR

HUMANITÄRT BISTÅND – Mest stöd, tkr

Land*	2009
Demokratiska Republiken Kongo	271 573
Sudan	216 968
Västbanken och Gaza	191 247
Somalia	142 575
Av totalt	2 604 373

* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt humanitärt bistånd. Källa: Sidas årsredovisning

in. Enligt Sveriges uppfattning innebär begreppet, som baseras på folkrätten och etablerad praxis inom det humanitära området, en skyldighet för utomstående stater och organisationer att bidra med stöd vid en kris eller katastrof.

Det humanitära biståndet via Sida för år 2007–2009 beräknas till cirka 6,9 miljarder kronor. Ofta kommer en begäran om finansiellt stöd via en så kallad nödpappell från FN. Drygt hälften av Sidas humanitära anslag går till olika FN-organ, bland dem FN:s utvecklingsprogram UNDP, FN:s samordningsorgan för humanitära frågor (OCHA), FN:s barnfond UNICEF; FN:s organ för flyktingfrågor (UNHCR) och FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO).

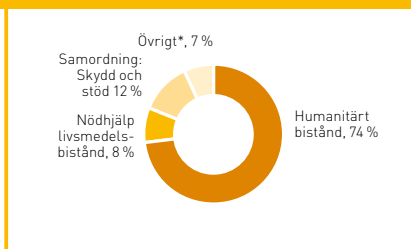
Cirka en fjärdedel av det humanitära anslaget går genom Internationella Rödakorskommittén, Internationella Röda Kors- och Röda Halvmånefederationen och Svenska Röda korset.

Sverige bidrar även via Utrikesdepartementet till finansieringen av de stora humanitära FN-organisationerna. En del humanitära insatser genomförs också av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), med finansiering via Sida. Ett antal svenska organisationerna arbetar också med humanitära insatser med stöd från Sida.

Sidas humanitära insatser styrs av ett antal vägledande principer, bland andra:

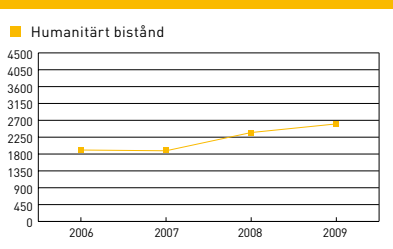
- Hänsyn till miljö- och klimataspekter
- Främja lokal kapacitet genom samarbete med lokala myndigheter, organisationer, etc, eftersom chansen att insatserna fungerar även på sikt ökar då
- Stärka de humanitära principerna genom information och debatt kring Genèvekonventionen och andra grundsatser för civila rättigheter
- Finansiera humanitärt bistånd som bedrivs av professionella aktörer
- Motverka beroende av bistånd
- Stödja övergången till återhämtning och långsiktigt utvecklingssamarbete
- Stärka principerna för gott humanitärt givarskap och god samordning.

HUMANITÄRT BISTÅND – delområden 2009

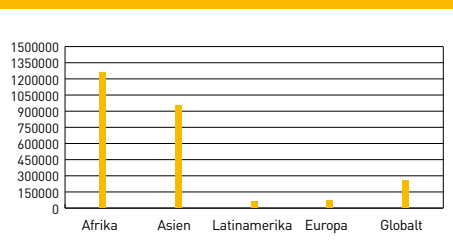
* I övrigt ingår arbete för att förebygga naturkatastrofer och humanitärt stöd för återuppbyggnad. Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem A+ (PLUS)

TREND 2006–2009

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Fördelat på regioner

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Landsamarbeten

Fattigdom, fred och utveckling

Stärkt partnerskap med landfokus

Under 2007 beslöt den svenska regeringen att biståndet skulle koncentreras till färre länder. Antalet samarbetsländer minskade från 67 till 33. Det var en strategisk förändring för att förstärka partnerskapet med de viktigaste samarbetsländerna och tydliggöra motiven för Sveriges närvaro. Målet var att öka effektiviteten och kvalitet i det svenska biståndet.

Förändringen har inneburit att Sida i dag genomför färre insatser i ett mindre antal samarbetsländer. Från 2008 till 2009 minskade antalet insatser från 4 697 till 4 053. Under 2009–2011 fortsätter arbetet med att avsluta flera landprogram.

Samordning för ökad effektivitet

Bakgrunden till landkoncentration är att bistandsflödena i världen har ökat, bland annat från Kina och flera stora västländer. Det har bidragit till en större administrativ belastning på mottagarländerna.

Genom landfokuseringen vill Sverige, i enlighet med Parisdeklarationen, medverka till en bättre samordning av givarländernas bistandsinsatser.

Sida har fortsatt det långsiktiga samarbetet, med fokus på fattigdomsbekämpning framförallt i Afrika. Sida har också under 2009, i enlighet med regeringens prioriteringar, ökat insatserna i konflikt- och postkonfliktländer, som exempelvis Afghanistan, Liberia, Somalia, Sudan, Colombia och Irak. Reformsamarbetet med länder och områden i Östeuropa har fortsatt i bland annat länder som Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo och Moldavien. Dessutom pågår ett intensivt arbete för nya former för samverkan med några länder där det traditionella utvecklingssamarbetet fasas ut, till exempel i Indien, Kina, Sydafrika, Vietnam och Indonesien. Framför allt handlar det om att hitta effektiva och bra former för att engagera svenska myndigheter, företag, det civila samhällets organisationer med flera i utvecklingssamarbetet.

Olika fokus för olika länder

Långsiktigt samarbete för att stödja ländernas egna program

Sverige har fördjupat utvecklingssamarbete genom Sida med tolv länder i Afrika, Asien och Latinamerika – de flesta finns i Afrika. Samarbetet i dessa länder handlar om att stödja ländernas egna program för att minska fattigdomen, exempelvis genom att stärka demokratin, stödja demokratisk samhällsstyrning – det vill säga öppenhet och transparens – samt att stärka de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män.

SÅ VÄLJS LÄNDERNA UT

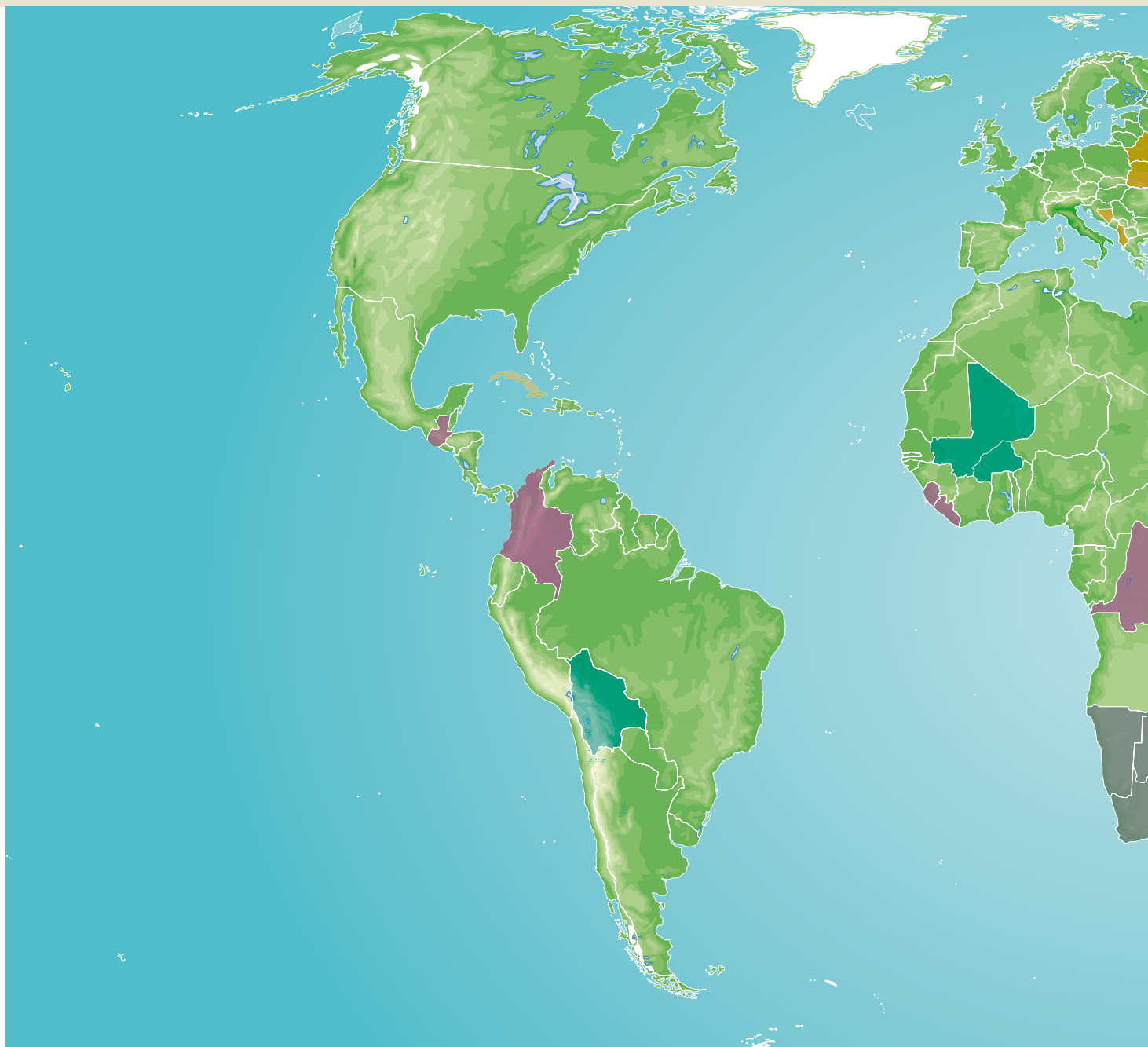
1. Hur omfattande är fattigdomen och var är behoven störst?

Bedömningen styrs av faktorer som medelinkomst, barnadödlighet, inkomstfördelning och flickors tillgång till utbildning.

2. Finns det förutsättningar för att bistånd faktiskt kan leda till minskad fattigdom? Hur effektivt kan det svenska biståndet förväntas vara? Dessa bedömningar utgår från om landets egen utvecklingspolitik kan lägga en grund för tillväxt och minskad fattigdom. En annan viktig faktor är om landet har god samhällsstyrning och bekämpar korruption.

3. Går den demokratiska utvecklingen i rätt riktning? Om inte, finns det möjligheter att med svenskt bistånd påverka denna utveckling? Andra kriterier på demokratisk utveckling är om och i vilken utsträckning konventioner om mänskliga rättigheter efterlevs och om det civila samhället har en roll i den demokratiska utvecklingen.

Har det svenska biståndet hittills haft ett specifikt värde för det enskilda samarbetslandet? Har företag, myndigheter eller organisationer efterfrågat just svensk kompetens?

N Långsiktigt programbaserat utvecklingssamarbete

Burkina Faso, Etiopien, Kenya, Mali, Moçambique, Rwanda, Tanzania, Uganda, Zambia, Bangladesh, Kambodja och Bolivia

N Konflikt- och postkonfliktländer

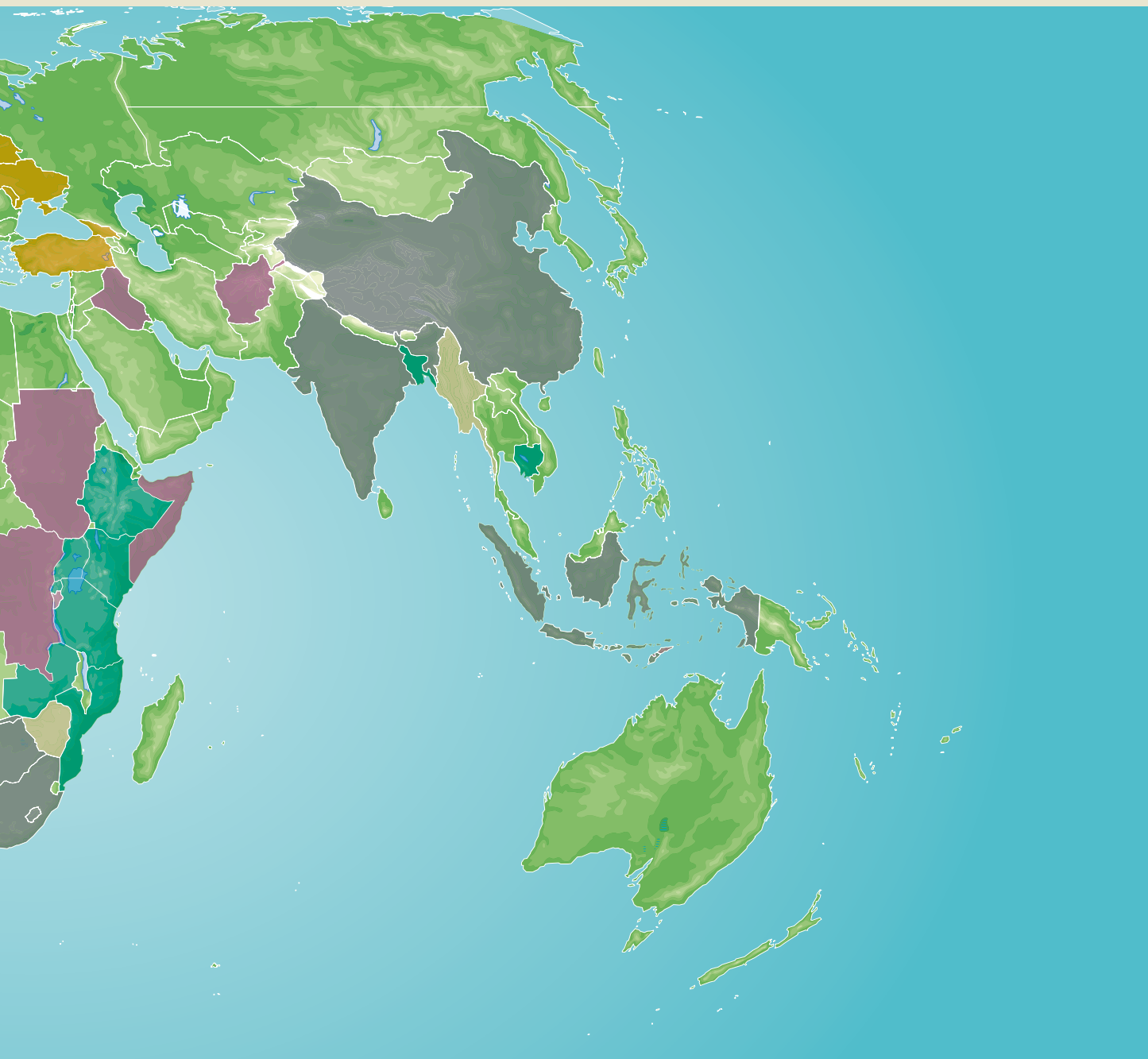
Burundi, Demokratiska Republiken Kongo, Liberia, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Afghanistan, Östtimor, Irak, Västbanken-Gaza, Colombia och Guatemala

Humanitärt bistånd och fredskapande arbete

Fred och säkerhet är ett prioriterat område i det svenska utvecklingssamarbetet. I politiskt instabila länder och områden eller i länder och regioner som befinner sig i konflikt eller postkonfliktsituation, syftar Sidas samarbete till att främja fred och säkerhet genom framför allt humanitärt bistånd eller insatser för återuppbyggnad och fredskapande arbete med särskild inriktning på barn och kvinnor.

Anpassning till EU

I östra Europa är Sidas arbete inriktat på reformsamarbete med nio länder. Syftet är att underlätta ländernas närmande till EU, att främja demokrati och bekämpa fattigdom samt stödja nödvändiga reformer i Sveriges närområde. I sju länder där det svenska utvecklingssamarbetet ska fasas ut sker, under en

övergångsperiod, ett selektivt samarbete inom prioriterade områden som miljö, demokrati och mänskliga rättigheter.

Ökad demokrati

I några få länder, där ett formellt stat-till-stat samarbete inte är möjligt eller önskvärt, bedriver Sverige insatser som främjar demokrati och mänskliga rättigheter under alternativa former. Biståndsmedel kan då kanaliseras till enskilda organisationer och krafter i det civila samhället.

Andra samarbetsformer

I övriga länder där Sverige fasar ut det bilaterala utvecklingssamarbetet fortsätter det svenska engagemanget genom stöd via EU, FN och andra multilaterala institutioner.

N Reformsamarbete i Östeuropa

Albanien, Bosnien-Hercegovina, Georgien, Kosovo, Makedonien, Moldavien, Serbien, Turkiet, Ukraina och Vitryssland

N Insatser för demokrati och mänskliga rättigheter under alternativa former

Till exempel Burma, Kuba, Zimbabwe och Vitryssland

N Selektivt samarbete

Botswana, Indien, Indonesien, Kina, Namibia, Sydafrika och Vietnam

Fokus på Afrika

Fattigdomsbekämpning i centrum

Sverige har ett långsiktigt samarbete med tolv länder i Afrika, Asien och Latinamerika. Det övergripande målet för allt samarbete är att bidra till fattiga människors möjligheter att förbättra sina levnadsvillkor. Sida utgår därför från ländernas egna prioriteringar för fattigdomsbekämpning. I det långsiktiga samarbetet kan det handla om att stödja arbetet med att bygga upp fungerande institutioner som till exempel polismyndigheter, eller att bidra till arbetet med en demokratisk samhällsstyrning. Det kan också handla om insatser för ökad jämställdhet och respekt för de mänskliga rättigheterna eller samarbete kring miljö- och klimatfrågor. Utgångspunkten är att fattiga människors behov, intressen och förutsättningar alltid står i centrum för utvecklingssamarbetet.

Bland de tolv länder som Sverige bedriver långsiktigt utvecklingssamarbete med, återfinns både länder som redan har en positiv demokratisk utveckling och länder där Sverige bedömer att det finns en möjlighet att påverka utvecklingen i rätt riktning. I Afrika samarbetar Sida med följande länder: Burkina Faso, Etiopien, Kenya, Mali, Moçambique, Rwanda, Tanzania, Uganda, Zambia. I Asien samarbetar Sverige med Bangladesh och Kambodja och i Latinamerika med Bolivia.

I Afrika behövs stödet mest

Afrika är den kontinent som Sverige bedömer har störst behov av stöd till fattigdomsbekämpning. Därför har det långsiktiga utvecklingssamarbetet sitt geografiska fokus där. Vägen till att uppnå millenniemålen är dessutom längre i Afrika, särskilt söder om Sahara, jämfört med andra regioner. Länderna i

MALI – LÅNGSIKTIGT UTVECKLINGSSAMARBETE

ÄGARSKAP – VIKTIGT FÖR REFORMSAMARBETE

MALI I DAG PÅGÅR ETT REFORMARBETE I MALI. FÖR ATT REGERINGEN SKA LYCKAS FÖRA LANDET FRAMÅT OCH GENOMFÖRA SIN POLITIK FÖR MINSKAD FATTIGDOM, KRÄVS BÅDE ÄGARSKAP OCH EGET ANSVARSTAGANDE.

Malis regering har utarbetat egna strategier för arbetet med minskad fattigdom i landet. Sverige vill bidra till att regeringen i Mali har en aktiv roll i genomförandet av landets utvecklingspolitik och att det inhemska ansvarstagandet för denna utvecklingsprocess stärks. Därför bidrar Sida med budget-stöd för att utveckla den maliska statens möjligheter att genomföra en långsiktig politik för minskad fattigdom.

En förutsättning för Malis reformarbete är att de offentliga finansiella systemen stärks. Sida har därför, i dialogen runt budgetstödet, särskilt lyft fram vikten av transparens inom den offentliga sektorn, att ansvar kan utkrävas samt att effektiva åtgärder mot korruption vidtas. För att kunna planera och mäta resultat från regeringens politik är det viktigt att det finns rättvisande och korrekt statistik. Parallellt med arbetet för att stödja landets system för offentliga

Mest stöd i Mali, tkr	2009
Budgetstöd för fattigdomsbekämpning	130000
Hälsa	35225
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	25620
Av totalt	220340

Källa: Sidas årsredovisning 2009

finanser, bidrar Sida därför till att stärka statistikmyndigheten i Mali.

Genom budgetstödet stödjer Sida också regeringens program för att utveckla utbildningssystemet. Detta har bidragit till att utbildningssektorns andel av statsbudgeten ökat. Antalet barn som går i skolan har stigit kraftigt och i dag går nära 80 procent av alla barn i skolan – vilket är en ökning med cirka 20 procent sedan 2001.

FOTO: CURT CARNEMARK | WORLD BANK

Läs- och skrivkunnigheten i Mali är mycket låg. Därför satsar landets regering på att utveckla utbildningssystemet.

Afrika är i högre grad drabbade av konflikter, effekterna av hiv och aids samt riskerar i större utsträckning att drabbas av svältkatastrofer.

Samtidigt som stora utmaningar kvarstår för fattigdomsminskningen överlag i Afrika, finns flera positiva tendenser vad gäller utvecklingen i enskilda länder och regioner. Under åren 1999 till 2004 minskade till exempel andelen av befolkningen som lever på mindre än en dollar om dagen i Afrika söder om Sahara. I Moçambique minskade fattigdomen med 15 procent under perioden 1996–2003 och i Tanzania var motsvarande siffra två procent under åren 2000–2007. De senaste åren har barnadödligheten minskat i Zambia och fler barn går i grundskolan i Burkina Faso. Antalet kvinnor som arbetar utanför jordbruket har också ökat i södra Afrika och likaså har andelen kvinnliga parlamentariker ökat. Mödradödligheten fortsätter dock att vara mycket hög.

Ett sätt att stödja ägarskap

För att möjliggöra för ländernas regeringar att ta större ansvar för utvecklingen i sina respektive länder, använder sig Sida i flera fall av biståndsformer som budgetstöd och sektorprogramstöd. På så vis bidrar Sida också till att bygga upp interna system med moderna budgetprocesser som har ett inhemskt ägarskap hos ländernas regeringar och parlament. Detta bidrar i sin tur till att öka ländernas medborgares möjlighet att i högre grad kunna ställa krav på sina politiker att leverera den politik som har utlovats. Budget- och sektorprogramstöd innebär också en förbättrad möjlighet till lokal debatt om de offentliga sektorernas resurser.

EFFEKTIVARE MED SAMLAT STÖD

I flera utvecklingsländer har antalet givare och biståndsinsatser ökat kontinuerligt. Detta har ofta inneburit att ländernas offentliga institutioner fått en tungrodd byråkrati för att hantera alla insatser. Direktstöd till stärkandet av de interna budgetprocesserna gör att trycket från givarna minskar och länderna kan frigöra resurser för att genomföra sina egna prioriteringar.

BANGLADESH – LÅNGSIKTIGT UTVECKLINGSSAMARBETE

STORSATSNING PÅ HÄLSA I BANGLADESH

BANGLADESH SIDAS ARBETE I BANGLADESH UTGÅR FRÅN LANDETS EGEN STRATEGI FÖR ATT BEKÄMPA FATTIGDOMEN. DEN LYFTER FRAM SATSNINGAR PÅ HÄLSOVÅRD OCH UTBILDNING SOM

SÄRSKILT VIKTIGA. SIDA FÖRDJUPAR DÄRFÖR SAMARBETET INOM DESSA OMRÅDEN.

FOTO: DEE JUPP

Sidas stöd går bland annat till utbildning av barnmorskor.

Tydliga framsteg har gjorts de senaste åren i Bangladesh vad gäller fattiga människors tillgång till hälsovård. Till exempel har barnadödligheten minskat och fler barn har fått tillgång till vaccinationer. Samtidigt sker endast 13 procent av förlossningarna i närvaro av sjukvårdspersonal.

För att ytterligare stödja Bangladesh egna satsningar på hälsosektorn prioriterar Sverige särskilt insatser för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Syftet är att minska mödradödligheten och att säkerställa att alla människor runt om i landet får bra hälsovård.

Sida har också ett riktat stöd till utbildningssektorn i Bangladesh. Insatserna ska förbättra kvaliteten i utbildningen. Sedan 2005 har Bangladeshs regering, i sin plan för utbildningssektorn, noterat flera

Mest stöd i Bangladesh, tkr	2009
Hälsa	131 591
Utbildning	68 077
Humanitärt bistånd	57 899
Av totalt	353 689

Källa: Sidas årsredovisning 2009

positiva resultat av det svenska stödet. Bland annat ökar inskrivningen av elever stadigt samtidigt som nya lärartjänster tillsätts.

Dessutom har 4 000 nya skolor för de allra fattigaste barnen byggts. Tillgång till utbildning och förbättrad hälsa bidrar till fattiga människors möjlighet att delta fullt ut i samhället. Därför är Sidas stöd till Bangladeshs arbete inom dessa två områden även centrala fokusområden för Sveriges långsiktiga samarbete för minskad fattigdom.

I COLOMBIA ÄR MÅLET FÖRSONING

COLOMBIA I COLOMBIA HAR DEN MÅNGÅRIGA VÄPNADE KONFLIKTEN MEDFÖRT STORA BRISTER I BEFOLKNINGENS SÄKERHET. ÖVERGREPP HAR BEGÅTTS BÅDE AV ILLEGALA VÄPNADE GRUPPER SAMT REPRESENTANTER FRÅN STATEN. DÄRFÖR PRIORITERAR SVERIGE FRED OCH SÄKERHET.

Trots att Colombia ratificerat alla de centrala FN-avtalen för mänskliga rättigheter, råder det stor brist på mänsklig säkerhet och respekt för grundläggande rättigheter i landet.

Människors försvinnande, barn som används som soldater i konflikten mellan de olika väpnade grupperna i landet, kidnappningar, massakrer, användningen av landminor samt sexuella övergrepp, är några av de kränkningar av mänskliga rättigheter som är vanliga.

Framförallt är det gerillarörelserna, FARC-EP, ELN och de paramilitära grupperna i landet som står för en stor del av övergreppen. Men även militären och lokala narkotikahandlare finns bland förövarna. I de flesta fall undgår dessa förövare straff och få offer har fått upprättelse och rättvisa.

Hårdast drabbade är många gånger landets kvinnor. Därför vänder sig det svenska stödet främst till kvinnor och grupper som drabbats särskilt hårt av konflikten – som barn och ungdomar, landets urbefolkning och afrocolombianer. Även journalister, jurister och aktiva inom fackföreningar och kvinnoorganisationer hör till dem som utsätts både för hot och våld och därför kräver särskilt skydd.

Ombudsmannen för mänskliga rättigheter är en av de institutioner som åtnjuter högst förtroende – trots att det överlag finns en stor misstänksamhet mot staten och polarisering inom landet. Sida ger ett omfattande stöd till denna myndighet, som ett led i arbetet för fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och en demokratisk samhällsstyrning. Det innebär att myndigheten kan ha både ett centralt kontor i huvudstaden Bogotá samt lokala kontor och representanter i mer än trettio utsatta delar av landet.

På lokal nivå jobbar representanterna för ombudsmannen, bland annat jurister och kommunikatörer, med att stödja utsatta människor ute i byarna. Genom att människorna bland annat kan vända sig till myndigheten med anmälningar om övergrepp, stärks deras röst och de har större chans att få upprättelse och stöd. Det är viktigt eftersom det sällan finns andra myndigheter att vända sig till i de avlägsna byarna, samtidigt som hot och våld från de väpnade grupperna ofta begränsar eller hindrar den demokratiska utvecklingen på landsbygden. Ombudsmannen är också en länk mellan andra viktiga aktörer i samhället, som kyrka, media och lokala myndigheter.

Vid sidan om arbetet för fred, säkerhet och försoning i landet, bidrar Sverige också med omfattande humanitärt bistånd till Colombia. Detta samarbete sker framförallt genom FN:s humanitära samordningskontor (OCHA) och Internationella Rödakorskommittén.

För att stärka det civila samhället och öka medborgarnas möjlighet att utkräva ansvar från staten, samarbetar Sida med EU-kommissionen, kvinnoorganisationer, fredsrelser, FN, andra multilaterala aktörer med flera. Dessa samarbeten spelar en central roll för fredsbyggandet och försoningsarbetet i landet.

Mest stöd i Colombia, tkr	2009
Konflikt, fred och säkerhet	61 811
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	60 289
Humanitärt bistånd	42 550
Av totalt	187 470

Källa: Sidas årsredovisning 2009

FOTO: PAUL SMITH | PANOS

Många colombianer har förlorat sina anhöriga på grund av konflikten.

FOTO: PAUL SMITH | PANOS

Det finns tusentals barnsoldater i Colombia. Sida stöder arbetet med återanpassning.

Fred och säkerhet prioriteras

Sverige bedriver utvecklingssamarbete med tolv länder i världen som befinner sig i konflikt eller postkonfliktsituation. I Afrika är dessa länder; Burundi, Demokratiska republiken Kongo, Liberia, Sierra Leone, Somalia och Sudan. De länder i Asien som inkluderas av Sveriges konflikt- och postkonfliktsamarbete är Afghanistan och Östtimor och i Latinamerika är det Colombia och Guatemala. I Mellanöstern ingår Irak och Västbanken-Gaza i denna samarbetsform.

I många av dessa länder saknas en politisk vilja eller kapacitet att säkerställa grundläggande samhällsfunktioner för en hållbar utveckling och för minskad fattigdom. Det är också svårt att uppnå millenniemålen där. Sidas engagemang i konflikt och postkonfliktsituationer inriktas därför till stor del på att utveckla demokratin, olika institutioner och rättsväsendet. Det övergripande målet för utvecklingssamarbetet är dock fattigdomsminskning. Huvuddelen av de insatser som direkt eller indirekt främjar fred och säkerhet återfinns i Afrika.

Projektstöd och humanitärt bistånd

Antalet väpnade konflikter i världen har minskat under senare år, vilket medfört bättre möjligheter att stödja fredsprocesser. Sida arbetar ofta genom flera olika stödformer parallellt; så som humanitärt arbete, insatser för återuppbyggnad, dialogfrämjande arbete samt insatser som ska ge ökad stabilitet. I länder där det inte finns förutsättningar för ett utvecklingssamarbete direkt med regeringen, kanaliseras stödet många gånger via multilaterala organisationer, internationella organisationer eller lokala organisationer i det civila samhället. Projektstöd och humanitärt bistånd är de biståndsformer som dominerar.

Genom att konfliktanalyser ingår i Sidas beslutsunderlag undviker vi att biståndet påverkar latenta eller pågående konflikter negativt.

God kunskap en viktig grund

Lyhördhet, kunskap, snabbhet och flexibilitet är nyckelbegrepp när det gäller arbete för att stödja de komplexa processer som ofta råder i konfliktsituationer. Sida arbetar därför genom flera olika samarbetsparter och kontakter som ofta bidrar till en mycket bred och unik kontaktyta lokalt. Det handlar om att bygga upp lokal kapacitet och stödja ett långsiktigt fredsbyggande. Därför är ett långsiktigt tänkande och långsiktig finansiering också grundförutsättningar för att uppnå goda resultat.

Exempel på områden som stöds:

- » Humanitära insatser som tryggar människors överlevnad.
- » Arbete som stärker och försvarar de mänskliga rättigheterna och Internationell humanitär rätt,
- » Insatser som syftar till att finna fredliga lösningar till konflikter, skapa dialog, och bygga broar mellan människor och grupper.
- » Återuppbyggnadsarbete (både fysiskt och av sociala nätverk).
- » Stöd till samhälls- och statsbyggnad, ekonomisk tillväxt, infrastruktur, uppbyggnad av rättssystem, säkerhetssystem och sociala reformer.
- » Insatser för att skapa arbetstillfällen.

Reformer för närmande till EU

Främja ett närmande till EU

Sedan 2008 är Sveriges reformsamarbete med Östeuropa ett nytt politikområde inom biståndet. Reformsamarbetet ska främja de östeuropeiska ländernas närmande till EU samt medverka till demokrati och en rättvis och hållbar utveckling i området. Inriktningen för samarbetet med dessa länder grundar sig på de senaste årens utveckling i regionen, som bland annat inneburit att fattigdomen minskat och att samarbetet gått från fokus på återuppbyggnad, till reformarbete.

EU-integrationen ses även som det bästa sättet att minska rådande fattigdom i regionen parallellt med att en demokratisk samhällsutveckling främjas. Sida ger exempelvis stöd till att modernisera förvaltningar i demokratisk riktning, stärka institutioner samt medverka till att lagstiftningen anpassas mer till EU-ländernas.

De nio länder som står i centrum för reformsamarbetet är: Albanien, Bosnien-Hercegovina, Georgien, Kosovo, Makedonien, Moldavien, Serbien, Turkiet och Ukraina. Bland annat har Sida bidragit till att stärka kvinnor och främja kvinnors deltagande i samhället i Kosovo och att i Ukraina stärka institutioner i kampen mot människohandel. Sida har också medverkat till att lagar om jämställdhet och diskriminering antagits i Serbien.

SERBIEN – REFORMSAMARBETE

Mest stöd i Serbien, tkr	2009
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	83 890
Hållbar samhällsutveckling	20 213
Miljö	12 747
Av totalt	119 720

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Margit Pal arbetar på Miklos Balasas gård, en av de 60 gårdar som får stöd av Sida för att bli mer miljövänliga. Miklos Balasa har bland annat byggt en ny ladugård med ett slutet system för gödselhanteringen. Utsläppen till grundvattnet – och i förlängningen till Donau – minskar.

FOTO: VICTOR BROTT

Viktigt med lokalt ägarskap

En viktig utgångspunkt för reformsamarbetet är att det finns ett ägarskap och vilja till förändring, både på central och på lokal nivå, i länderna. De reformkrav som närmandet till EU ställer handlar om förändringsprocesser som ofta tar lång tid och ibland är politiskt känsliga. Framförallt handlar det om att stärka demokrati och mänskliga rättigheter samt modernisera förvaltningar. Sidas arbete utgår alltid från ländernas egna prioriteringar för ett EU-närmande och harmonisering med EU:s regelverk.

Den dominerande samarbetsformen för reformsamarbetet är projektstöd. En anledning till detta är att projekten är efterfrågade och att det centrala eller lokala ägarskapet därmed är starkt. En annan anledning är att biståndet ofta endast utgör en begränsad del av statsbudgeten i samarbetsländerna.

Samverkan över gränser

Klimatförändringarna och en global ekonomi har bidragit till att samverkan över nationella gränser blivit allt mer nödvändig. Det har även medfört att samarbetsformer mellan flera olika aktörer utvecklats. Till exempel samarbetar en rad svenska myndigheter med myndigheter i de östeuropeiska samarbetsländerna.

Övergödningen av Östersjön har också medfört att samarbeten utvecklats mellan grannländerna samt olika aktörer runt havet. Sida bidrar bland annat till miljörelaterade initiativ och samarbeten.

EU-ANSLUTNING MÅL FÖR SAMARBETET MED SERBIEN

SERBIEN I SERBIEN FINNS STORA MILJÖPROBLEM. FÖR ATT LANDET SKA KUNNA NÄRMA SIG EU:S LAGSTIFTNING INOM MILJÖOMRÅDET KRÄVS SATSNINGAR INOM SÅVÄL LAGSTIFTNING SOM MILJÖPOLITIK – NÅGOT SOM SIDA STÖDJER.

Serbiens miljöpolitik står inför stora utmaningar. År av industriell nedsmutsning har bidragit till omfattande miljöproblem. I Belgrad går avloppet orenat direkt ut i floden och i takt med att trafiken ökar, tilltar även luftföroreningarna. Dessutom är energieffektivitet, liksom avfallshanteringen bristfällig.

För att Serbien ska kunna närma sig en EU-anslutning stöder Sida bland annat insatser inom miljöområdet. Det handlar till exempel om arbete för en mer hållbar avfallshantering samt stöd till vatten- och avloppsrening.

Ett sådant projekt som Sida stöder syftar till att bönder och slakterier kring floden Donau får kunskap om miljöfrågor samt stöd till investeringar som ska bidra

till en minskning av utsläppen i floden och i grundvatten. På grund av övergödning har Donaus vatten, de senaste årtiondena, stadigt försämrats. Förutom att föroreningarna bidrar till sjukdomar har kostnaderna för att rena flodvattnet till dricksvatten blivit allt dyrare.

Serbien har därför påbörjat arbetet med att anpassa lagstiftningen till EU:s miljökrav, vilket inneburit att flera miljölagar antagits för att styra hanteringen av gödsel.

Inom projektet Danube River Enterprise Pollution Reduction Project (DREPR) har några bondgårdar valts ut för att kunna demonstrera olika metoder för att minska föroreningar i grundvattnet och i floden. Dessutom får bönderna hjälp att

avgöra hur mycket gödsel som behövs på åkrarna samt vilka tider det är bäst att gödsla.

Sida bidrar med sammanlagt 30 miljoner kronor till projektet under drygt fyra år. Målet är att utsläppen av kväve och fosfor från större bondgårdar och slakterier i Serbien ska minska.

Större delen av projektets budget på nästan 180 miljoner kronor finansieras genom den globala miljöfonden, GEF. Dessutom bidrar den serbiska staten med pengar. De deltagande bönderna betalar också vissa kostnader.

Projektet, som omfattat 60 gårdar, har bland annat bidragit till att skapa en medvetenhet hos människor – framförallt bönderna – om miljöproblemen i landet. Det har också inneburit att bönderna gjort investeringar för att förändra gödselhanteringen och för att minska den negativa påverkan på miljön.

FOTO: JUPITER

Företag kan göra en stor insats genom att erbjuder sina anställda hälsovård och trygga anställningsvillkor.

BUSINESS FOR DEVELOPMENT

GLOBALT GENOM PROGRAMMET BUSINESS FÖR DEVELOPMENT (B4D), SAMARBETAR SIDA MED NÄRINGS-LIVET FÖR ATT BIDRA TILL MINSKAD FATTIGDOM, FÖRBÄTTRA MILJÖN, SKAPA FLER OCH BÄTTRE JOBB SAMT GYNNA TILLVÄXT. BLAND DE ARBETS-OMRÅDEN SOM INGÅR I DETTA SAMARBETE FINNS:

Corporate Social Responsibility – handlar om företagens sociala ansvar och agerande som en del av arbetet för att främja demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och hållbar utveckling.

Market Transformation – handlar om att företag i samarbete med andra aktörer, exempelvis enskilda organisationer, kan

förbättra hur globala varor och tjänster produceras och distribueras.

Innovations against poverty – handlar om att nyskapande företag kan söka bidrag från Sida för förstudier och pilotprojekt som syftar till att utveckla produkter, tjänster eller affärsmodeller som gynnar fattiga människor.

Skapar möjlighet till nya kontakter, utökad dialog och samsamarbetsformer

I sju samsamarbetsländer ska utvecklingssamarbetet förändras till en bredare samverkan som bygger på samfinansiering, ömsesidighet och gemensamt ansvar. Denna omläggning sker bland annat genom att Sida ger katalytiskt stöd till samverkan mellan aktörer i Sverige och i samsamarbetslandet, för att bygga upp långsiktiga partnerskap som ska fortsätta utvecklas även när biståndet fasats ut. Det selektiva samsamarbetet sker under en övergångsperiod och prioriterar områden som demokrati och mänskliga rättigheter samt miljö.

I Afrika omfattas Botswana, Namibia och Sydafrika av det selektiva samsamarbetet, och i Asien är det Indien, Indonesien, Kina och Vietnam. Det som karakteriserar dessa länder är en relativt sett stark tillväxt och god ekonomi. Det samlade biståndet till länderna utgör endast en ytterst marginell del av deras tillgängliga ekonomiska resurser. Fortfarande finns dock en utbredd fattigdom, ekonomisk ojämlikhet, brister inom områden som demokrati och mänskliga rättigheter samt stora miljöproblem.

Möten och relationer viktiga

Relationsbyggande samt kunskap och kompetensutveckling till ömsesidig nytta är viktiga komponenter för det selektiva samsamarbetet. Eftersom det finns ett starkt svenskt intresse kring samverkan med olika aktörer i länderna, finns även goda förutsättningar att involvera aktörer från flera olika politikområden i Sverige. Sidas primära roll inom denna samsamarbetsform är därmed att förbereda och skapa förutsättningar för ett bredare samsamarbete. Detta sker genom att identifiera och stödja pågående processer och befintliga kopplingar mellan Sverige och de länder där det selektiva samsamarbetet bedrivs. Sida arbetar bland annat med att underlätta kontakter, anordna möten, sprida kunskap om möjliga samsamarbetsparter och marknader samt att ge ett initialt finansiellt stöd. De relationer som skapas ska kunna bidra till resultat för fattiga människor.

Aktörsamverkan

Sida har sedan länge arbetat för att främja och stimulera samverkan mellan svenska aktörer och deras parter i samarbetsländerna. Detta arbete har dock hittills skett i liten skala. Genom »aktörsamverkan« är Sveriges målsättning att på ett än mer konkret sätt stimulera samverkan mellan flera nya aktörer. I dag finns dessutom nya finansieringsformer och metoder som används inom det selektiva samarbetet för att främja långsiktiga och självbärande relationer mellan, till exempel, myndigheter, kommuner, organisationer, institut, fackföreningar eller privata företag.

Aktörsamverkan kan handla om kultur- eller forskningsutbyte, ny miljöteknik eller gemensamma arbeten som rör landrättigheter eller skattefrågor. Sida stöder flera insatser som bidrar till aktörsamverkan, till exempel:

- Samarbete kring landfrågor mellan Svenska Lantmäteriet och Botswanas Ministry of Lands and Housing.
- Nära partnerskap utvecklar affärsrelationer mellan Göteborg och Nelson Mandela Bay.
- Demokratisamarbete gynnar Sveriges handelsutbyte med Vietnam.
- Samarbete mellan universitetssjukhuset i Lund och barnsjukhus i Vietnam förbättrar vården av sjuka barn.

FOTO: ROGER LUNDHOLM | SIDA

National Hospital of Pediatrics i Vietnam samarbetar med universitetssjukhuset i Lund. Här övar Ewa Frid och Hoang Ahn på varandras namn.

INDIEN – SELEKTIVT SAMARBETE

SVENSKA MILJÖFÖRETAG BIDRAR TILL UTVECKLINGEN I INDIEN

INDIEN I HYDERABAD I INDIEN

BEHÖVER INDUSTRIFÖRETAGEN KUNSKAP OCH TEKNIK FÖR ATT RENA AVLOPPSVATTEN. GENOM BIDRAG FRÅN SIDA HAR MÖJLIGHETER SKAPATS FÖR SAMARBETE MELLAN IVL, SVENSKA MILJÖINSTITUTET OCH FLERA INDISKA INDUSTRIER.

Mest stöd i Indien, tkr 2009	
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	17 577
Hälsa	16 872
Miljö	9 675
Av totalt	71 261

Källa: Sidas årsredovisning 2009

Hyderabad-regionen i Indien är en stor producent av råsubstanter för läkemedelsproduktion. Flera internationella läkemedelsbolag, däribland svenska, köper dessa substanser för att producera mediciner. I regionen finns också verkstadsindustrier, kemi- och pappersfabriker, vilket bidrar till stora problem med förorenat avloppsvatten.

Föroreningarna i vattnet analyserades för flera år sedan i samband med att en forskare från Göteborgs universitet genomförde en fältstudie i Hyderabad, med stöd från Sida. Syftet var att pröva en ny metod för att testa avloppsvatten från industrier. Provtagningar som gjordes i samarbete med det indiska naturvårdsverket visade att vattnet i regionen var mycket förorenat av utsläpp från läkemedelsindustrin. Detta blev starten till ett forskningssamarbete mellan Göteborgs universitet och indiska forskare, som pågår än i dag.

Provtagningen och fältstudien bidrog till att indiska myndigheter och de förorenande industrierna blev medvetna om problemet med förorening-

arna och att en kunskaps- och kompetensutveckling behövdes i industrierna.

I dag har IVL, Svenska Miljöinstitutet, arrangerat ett 50-tal workshops för indiska industriföretag i regionen kring effektivare energi- och resursanvändning för att förbättra miljön. IVL har också ett fördjupat samarbete med ett 20-tal indiska industrier där samverkan i fem fall redan resulterat i praktiska experiment. Flera andra aktörer deltar också i samarbetet, däribland Confederation of Indian Industry (CII), (den indiska motsvarigheten till Svenskt Näringsliv) och JNTU, som är ett av de tekniska universiteten i Hyderabad. Dessutom ingår miljöinstitutet EPTRI och frivilligorganisationen Gamana, som driver miljödebatt i samhället, i samarbetet.

Svensk miljöteknik och ledningssystem kan komma till användning då det blir dags för de indiska industriföretagen att börja investera i tekniska lösningar. På så sätt har partnerskapet öppnat dörrar för svenska miljöteknikföretag som vill satsa på den indiska marknaden.

Partnerskap

Gemensamt arbete för utveckling

FOTO: UN PHOTO | MARK GARTEN

BÄTTRE SAMORDNING

Millenniedeklaration från 2000 och Parisdeklarationen från 2005 är två viktiga internationella överenskommelser som utgör grundstenar i det svenska internationella utvecklingssamarbetet. Utöver dessa åtaganden och mål är »Sveriges politik för global utveckling« (PGU), som antogs av riksdagen 2003, en central grundsten i svensk utvecklingspolitik. I PGU:n förordas en ökad svensk samverkan med multilaterala organisationer. I enlighet med politiken för global utveckling försöker Sida därför i allt högre grad samordna det bilaterala och multilaterala samarbetet.

Bilden: Cheferna för UNEP, UNHCR, UNRWA och UNODC på ett möte i Wien tillsammans med cheferna för andra FN-organisationer.

Det svenska utvecklingssamarbetet är en del av ett globalt samarbete där flera aktörer medverkar för att bidra till minskad fattigdom och samtidigt gynna en ekonomisk och miljömässigt hållbar samhällsutveckling i världen. I detta arbete ingår bland annat ett gemensamt ansvarstagande och ömsesidiga ansträngningar för att hantera globala och regionala utmaningar, så som smittsamma sjukdomar, mat- och finansiella kriser, effekter av klimatförändringarna, humanitära katastrofer eller brott mot mänskliga rättigheter.

Multilaterala aktörer

En stor del av utvecklingssamarbetet genomförs i samarbete med multilaterala organisationer, som FN, Världsbanken och EU. Under år 2009 gick, till exempel, drygt 5,5 miljarder kronor av Sidas totala budget till insatser via multilaterala organisationer. En stor del av detta belopp går till projekt eller program i Sveriges samarbetsländer, där Sida arbetar jämsides med de multilaterala organisationerna för att tillsammans med ländernas regeringar eller andra aktörer bekämpa fattigdomen och bidra till utveckling.

De multilaterala organisationerna har, liksom Sverige och andra bilaterala givare, åtagit sig att följa de principer om samverkan, partnerländernas ägarskap och resultatorientering som slagits fast i Parisdeklarationen och dess uppföljningsplan, Accra Agenda för Action.

Sida driver också de frågor som Sverige vill ge extra hög prioritet i de multilaterala organisationernas fora: jämställdhet och kvinnors situation, mänskliga rättigheter samt miljö- och klimat.

För att främja samordning vid humanitära katastrofer eller krissituationer, slussas Sidas humanitära bistånd nästan alltid genom olika multilaterala organisationer. Det kan handla om stöd till FN:s organ för flyktingfrågor (UNHCR), FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO) eller FN:s samordningsorgan för humanitära frågor (OCHA).

Det multilaterala samarbetet inom EU utgör också en central del av Sveriges utvecklingssamarbete. Tillsammans med EU:s medlemsstater är EU-kommissionen världens största biståndsgivare och står för mer än hälften av världens samlade bistånd.

CIVILA SAMHÄLLSORGANISATIONER

Det civila samhället är en viktig aktör i det svenska utvecklings-samarbetet – både för att uppnå konkreta resultat i biståndet och för att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Sidas stöd till det civila samhället handlar bland annat om att stärka organisationernas handlingsförmåga och ställning gentemot staten. Sverige anser att FN:s millenniedeklaration kan mer effektivt förverkligas genom engagemang och samarbete med civila organisationer gällande: ekonomisk utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter samt konfliktlösning, fred och säkerhet.

Bilden: Azebkelemework Bihane är programchef på NEWA – ett nätverk med 42 kvinnoorganisationer i Etiopien. NEWA har bland annat medverkat till att traditionen med kvinnlig könsstympning nästan upphört helt i Afar-regionen. FOTO: PER-ULF NILSSON

Det civila samhällets organisationer

Det civila samhällets organisationer, det vill säga fackföreningar, nätverk, tanke-smedjor, religiösa sammanslutningar med flera, har en viktig roll inom det svenska utvecklingssamarbetet. Vid sidan av att organisera tjänster som kan bidra till fattigdomsminskning (till exempel utbildning i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter) är det ofta det civila samhällets organisationer som lyfter fram frågor som berör fattiga och diskriminerade människors livsvillkor till makthavare. Detta arbete sker på flera olika nivåer. Det kan handla om att uppmärksamma stater och det internationella samfundet på tortyr eller andra brott mot de mänskliga rättigheterna, eller att på lokal nivå kämpa för tillgång till adekvat sjukvård. Inriktningen på de program och projekt som genomförs av organisationer i det civila samhället utgår generellt från dessa specifika roller men anpassas beroende på kontext. Exempelvis är förutsättningarna för det civila samhällets organisationer att verka väldigt olika i demokratier och auktoritära stater.

Under 2009 uppgick det stöd som kanaliseras genom organisationer i det civila samhället till 5,5 miljarder kronor. Av denna summa gick 1,2 miljarder kronor till det utvecklingssamarbete som bedrivs av de svenska organisationer, som Sida har ramavtal med. Verksamheten är omfattande. Bara inom Forum Syd – den största av de 15 svenska ramavtalsorganisationerna – ingår 189 medlemsorganisationer som alla arbetar för global rättvisa.

Samverkan med myndigheter och näringsliv

I Sverige finns flera olika aktörer som spelar en central roll för såväl genomförandet som resultaten inom det svenska utvecklingssamarbetet. Utrikesdepartementet, Swedfund och Exportkreditnämnden är några som Sida har ett nära samarbete med.

Genom myndighetssamarbeten och så kallade kommunala partnerskapsprogram delar svenska myndigheter, regioner och kommuner med sig av sin kunskap och erfarenhet kring hur en effektiv, transparent och väl fungerande förvaltning kan byggas upp. Detta är en förutsättning för att ett land ska kunna ta sig ur fattigdom och uppnå hållbar tillväxt. En rättssäker offentlig förvaltning som värnar om individens rättigheter stärker dessutom demokratin.

Drygt 1,3 miljarder kronor gick år 2009 till insatser som genomförs i samarbete med svenska myndigheter så som kommuner, landsting, regioner och statliga universitet.

Företag och andra representanter för näringslivet har också viktiga roller som genomförare, idéutvecklare och dialogpartner inom biståndet.

ARKIVBILD SIDA PARTNERSHIP FORUM

På Sida Partnership Forum i Härnösand arrangeras en del av de kurser som Sida finansierar för svenska och utländska samarbetspartner. Kurserna handlar bland annat om miljö, klimat, hiv/aids och jämställdhet. Här finns också en kvalificerad fortbildning inom det humanitära området.

GLOBALA OCH REGIONALA PROGRAM

Sida har bland annat gett stöd till två globala initiativ för funktionshindrade personer i fattiga länder. En annan fråga som uppmärksammats i de globala och regionala programmen är bristen på vatten.

FOTO: HASSAN ZAKIZADA | UN PHOTO (OVAN) OCH ARNE HOEL | WORLD BANK (TILL HÖGER).

Gränsöverskridande samarbete

Sverige spelar i dag en aktiv och i vissa fall ledande roll i flera globala och regionala samarbeten kring utvecklingsfrågor. I de flesta av våra samarbetsländer pågår till exempel direkta samarbeten med ländernas regeringar parallellt med insatser för civilsamhället och via multilaterala organisationer, som FN, Världsbanken och EU, eller via regionala nätverk som Asian Pacific Forum (APF) och de regionala utvecklingsbankerna.

Globalt samarbete

Flera av Sidas arbetsområden handlar om utmaningar som sträcker sig över nationella gränser och därmed även kräver ett brett internationellt samarbete. Detta gäller bland andra jämställdhetsfrågor, hiv och aids, demokrati frågor, efterlevnad och respekt för mänskliga rättigheter samt åtgärder för att lindra effekterna av klimatförändringarna.

Inom området demokrati och mänskliga rättigheter har Sida, under år 2009, till exempel stött två globala initiativ för att stärka funktionshindrade personers rättigheter och förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor i fattiga länder. Bland annat har det internationella handikappsförbundets nätverk (IDA) för människor med funktionshinder fått stöd för sitt jobb med att implementera FN:s konvention för funktionshindrades rättigheter. Sida har dessutom bidragit med stöd till det internationella initiativet Disability Rights Promotion International (DRPI), som arbetar för följa upp funktionshindrade människors rättigheter på global nivå.

På miljö- och klimatområdet har Sida under 2009 bland annat stött World Resources Institute (WRI) med 5 miljoner kronor för deras arbete inom miljö och klimatfrågor globalt. Dessutom har Sida bidragit med stöd till globala organisationer som Internationella institutet för miljö och utveckling (IIED), som fick 15 miljoner under 2009 samt Internationella naturskyddsföreningen (IUCN), som under 2009 fick 30 miljoner kronor för sitt globala arbete för att finna lösningar och samarbetsformer kring klimatförändringarnas effekter.

EU:S BISTÅNDSVERKSAMHET

Inom EU:s omfattande utvecklingssamarbete ingår bland annat arbete för fred och säkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet och miljöhänsyn. Sverige har en aktiv och drivande roll för att öka kvaliteten och effektiviteten i det gemensamma biståndsarbetet inom EU.

Bilden: Ett räddningsteam övar för att vara redo att bistå människor i katastrofsituationer. FOTO: SUSANA PEREZ DIEZ | EUROPEAN COMMISSION HUMANITARIAN AID (ECHO)

PÅVERKA I RÄTT RIKTNING

Sida har en viktig roll att bedriva påverkansarbete i multilaterala organisationer, såväl globala som regionala, samt i globala fonder som Sverige äger gemensamt med andra aktörer. Sida granskar också organisationernas effektivitet i samarbetsländerna och har även möjlighet att ställa krav på respektive organisations regelverk och arbetsformer i syfte att förbättra resultaten.

Förutom lokala och regionala insatser för att exempelvis bekämpa svåra och smittsamma sjukdomar så stödjer Sverige, genom Sida, den globala vaccinalliansen, Global Alliance for Vaccines and Immunisation (GAVI). Under 2009 bidrog Sida med 100 miljoner kronor till GAVI:s arbete för att öka tillgången till olika vacciner för människor i utvecklingsländerna. Inom det globala samarbetet för hälsa stödjer Sida, bland annat FN:s världshälsoorganisation WHO. Under 2009 bidrog Sida med 70 miljoner kronor till WHO:s olika globala hälsoprogram.

Regionalt samarbete

Hiv och aids är en viktig fråga för Sverige. Förutom lokala insatser för att bromsa hiv-epidemin, stödjer Sida därför ett antal regionala samarbeten för att förhindra spridningen av hiv och aids. Bland annat har Sverige, tillsammans med Norge, etablerat ett regionalt hiv- och aidsteam i Zambia. En viktig uppgift för teamet är att förmå politiska beslutsfattare i regionen att flytta upp hiv-frågorna på sin agenda samt att bidra med finansiellt stöd och rådgivning i regionala program. Även i Asien ger Sida stöd till regionalt samarbete för att bekämpa spridningen av hiv och aids, till exempel genom den asiatiska utvecklingsbanken.

I Mellanöstern och Nordafrika har Sverige hjälpt till att bygga upp ett regionalt nätverk för vattenfrågor. Syftet är att skapa en gemensam nytta av den delade vattenresursen i området runt floderna Eufrat och Tigris och därmed minska risken för konflikter i regionen.

För att stödja jordbrukares möjligheter att anpassa sig till effekterna av klimatförändringarna runt om i världen, har Sida bland annat gett stöd till två program i Sydostasien; Community Biodiversity Conservation Programme Southeast Asia och Biodiversity Use and Conservation in Asia Programme. Programmen har bland annat resulterat i att man fått fram grödor som bättre klarar torka, översvämningar eller specifika jordförhållanden, vilket bidragit till att minska sårbarheten för jordbrukarna och deras samhällen.

KANALER, kostnader i tkr	2009
Multilaterala organisationer	5511451
Svenska organisationer	4 589861
Samarbetslandets organisationer	4 189097
Övriga länders organisationer	881350
Internationella organisationer	1 717345
Totalt	16 889 104

Källa: Sidas årsredovisning 2009

AKTÖRER FÖR HUMANITÄRT ARBETE

En stor del av Sveriges humanitära bistånd går via det civila samhällets organisationer, som Röda Korset, eller via program som genomförs av FN eller EU. Inom EU-samarbetet har Sverige därför bland annat betonat vikten av att EU:s gemensamma humanitära insatser samordnas bättre med FN:s verksamhet.

Bilden: En av Röda Korsets mobila fältkliniker i Port-au-Prince, Haiti. Monika Hörling, narkosköterska från Stockholm tvättar rent ett sår.

FOTO: GUNNEL NORDLANDER | RÖDA KORSET

FINANSIELLA MARKNADS AKTÖRER

För att minska riskerna och få igång samhällsviktiga investeringar i utvecklingsländer, från exempelvis företag, banker eller andra aktörer inom det privata näringslivet, ger Sida lån och garantier. Det kan handla om stöd till stora infrastrukturprojekt eller investeringsbehov inom miljö och klimat.

Några av de insatser som möjliggjorts med u-krediter och garantier är stöd till det sydafrikanska mobilföretaget MTN i Uganda, Maputos hamn i Moçambique, reningsverket As Samra i Jordanien och energiförsörjning i Tanzania.

Bilden: Säckar med importerat ris lossas i Maputos hamn.

FOTO: ERIC MILLER | WORLD BANK

SAMARBETE MED ANDRA MYNDIGHETER

Sedan 1998 har cirka 50 svenska myndigheter medverkat i så kallade Twinningprojekt för att bidra till att stärka sina motsvarigheter i något av Sveriges samarbetsländer. Sida finansierar ansökningsprocessen, medan samarbetsformen i huvudsak finansieras av EU. Metoden går bland annat ut på att samarbetsparterna utbyter erfarenheter och sakkunskaper. I Georgien har till exempel svenska lantmäteriet samarbetat med sin georgiska motsvarighet kring förbättrad jord- och fastighetsregistrering.

Bilden: Pedro Roque Centeno och Ivar Alfonso Pictegido – närpolis i Nicaragua. Här har Sida bidragit till ett samarbete med Rikspolisstyrelsen. FOTO: YLVA SAHLSTRAND | SIDA

FORSKNINGSSAMARBETE

Målet för det svenska forsknings-samarbetet är att skapa kunskap som bidrar till att fattiga människor kan förbättra sina levnadsvillkor. Det görs genom att stärka sam-arbetsländernas egen forsknings-kapacitet, främja forskning kring centrala utvecklingsproblem samt stödja svensk forskning kring utvecklingsfrågor.

FOTON: VICTOR BROTT

Forskning – för ett effektivt bistånd

Kunskapsbrist är ett hinder för utveckling och för att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete. Trots detta är det bara en bråkdel av världens samlade forskningsresurser som kan användas i kampen mot fattigdom. De små resurserna för forskning som används i utvecklingssamarbetet globalt går dessutom merparten till universitet i rika länder eller internationella forskningsorgan.

Sverige har stött utvecklingsforskning sedan 1975 och det svenska biståndet bidrar på ett unikt sätt till forskning som ger resultat som samarbetsländerna kan använda i sin kamp mot fattigdomen och för att nå Millenniemålen.

Sida styr dessutom, i motsats till flera andra biståndsgivare, sitt forsknings-samarbete till universitet och forskningsråd i samarbetsländerna. Utgångspunkten är att forskningen blir ett effektivt verktyg för utvecklingssamarbetet först när den genomförs där problemen finns. Fattiga länder har sällan möjlighet att avsätta resurser för att utbilda forskare, genomföra forskning eller göra de investeringar som behövs för att omvandla forskningsresultat till praktisk nytta i länderna. Utan stöd till sådana processer, blir det svårt att fylla kunskaps-luckorna i utvecklingssamarbetet. Därför utgör forskning en viktig del i det svenska biståndet.

Resultat för Millenniemålen

Under år 2009 har Sidas stöd till forskning medfört flera viktiga resultat kring sjukdomar som framförallt drabbar barn. Till exempel har forskare hejdat utbredningen av penicillinresistenta bakterier hos nicaraguanska barn. I Bangladesh har bättre och standardiserade diagnoser och behandling av diarrésjukdomar avsevärt minskat hot mot barns hälsa och i Bolivia har ett vaccin mot rotavirus introducerats efter att forskning bekräftat att detta är den vanligaste orsaken till diarré. Dessutom har ett vaccin mot kolera, efter kliniska försök i Indien och Vietnam, börjat produceras till låg kostnad för koleradrabbade länder i Asien och Afrika.

I Tanzania har forskare utvecklat ett mycket lovande vaccin mot hiv. I en säkerhetsprövning i Sverige framkallade vaccinet ett starkt immunsvär, vilket även bekräftas i en uppföljningsstudie i Tanzania.

FORSKNINGSSAMARBETE – Mest stöd, tkr

Land*	2009
Moçambique	51 652
Uganda	48 073
Tanzania	45 865
Nicaragua	39 227
Av totalt	1 086 437

* Det finns också ett omfattande globalt och regionalt stöd till forskningssamarbete.
Källa: Sidas årsredovisning 2009

tre frågor till...

Lotta Sylwander

FOTO: MELKER DAHLSTRAND | UNICEF

CHEF FÖR UNICEF I ZAMBIA

1. Vad ser du som de största utmaningarna för dagens moderna bistånd?

De största utmaningarna är att både stödja utvecklingsländer på deras villkor, utan att göra avkall på grundläggande krav om demokrati och mänskliga rättigheter, och samtidigt stärka de system som ska lägga grund för demokratin. Ofta känner mottagarländerna att en politisk agenda trycks på dem. En annan utmaning är att ge budgetstöd som ger långsiktiga resultat och på samma gång kunna visa för skattebetalarna och den egna regeringen att man når resultat.

2. På vilket sätt bidrar de multilaterala organisationerna till fattigdomsbekämpningen i världen?

FN:s mandat är att hjälpa länder att uppfylla de konventioner som de skrivit under och att uppfylla Millenniemålen. Sedan driver FN bland annat på för att få med fattigdomsfrågorna i nationella planeringsprocesser och stödjer civilsamhället. Unicef arbetar mycket med de, i mitt tycke, två viktigaste grundläggande aspekterna av fattigdomsbekämpning: hälsa och utbildning. Utan god hälsa och ett utbildat folk kan ett land aldrig ta sig ur fattigdomsfällan.

3. Vad är biståndets viktigaste resultat?

De viktigaste resultaten nås om biståndet kan påverka stater att planera och arbeta med ett fattigdomsbekämpningsperspektiv. Om biståndet även kan påverka människor i länderna att ta ansvar, att kräva resultat och att syna sina regeringar så kan vi uppnå ännu bättre resultat.

Annica Holmberg

FOTO: FORUM SYD

TF GENERALSEKRETERARE FORUM SYD

1. Vad ser du som de största utmaningarna för dagens moderna bistånd?

Biståndets framgång är beroende av politiska och ekonomiska processer på global nivå. Det här innebär utmaningar både för enskilda länders möjligheter att påverka sin demokratiska och hållbara utveckling och för biståndets möjlighet att visa goda resultat.

Ett modernt bistånd bör stödja lösningar som tagits fram genom ett aktivt deltagande från olika aktörer i samhället. Så länge marginaliserade människor inte tillåts ha inflytande över beslut som rör dem kommer fat-

tigdomen och klyftorna inom och mellan länder att bestå.

2. Vilken roll har civila samhället för biståndet i framtiden?

Människors organisering för att förbättra sina livsvillkor och hävda sina rättigheter är kärnan för lokal, nationell och global rättvisa. En central roll för det civila samhället är att väcka frågor och lösningar som inte rymts i den officiella politiken. Det blir också viktigare att sociala organisationer i syd och nord samarbetar globalt och regionalt.

3. Hur kan olika biståndsaktörer arbeta tillsammans för att uppnå bästa resultat för människor som lever i fattigdom?

Genom att samarbete kring grundorsakerna till varför människor marginaliseras. Principer i rättighetsbaserat arbete är en god grund för demokratisk utveckling och global rättvisa. Men vi kan inte bara utkräva ansvar av stater, vi måste försäkra oss om att rättighetsprinciperna genomsyrar även vårt eget och andras arbete för samhällsutveckling.

Torbjörn Becker

CHEF FÖR ÖSTEKONOMISKA INSTITUTET VID HANDELSHÖGSKOLAN I STOCKHOLM OCH MEDLEM I SIDAS INSYNSRÅD

1. Vad ser du som de största utmaningarna för dagens moderna bistånd?

Det är att skapa en modell för det internationella biståndet som är både effektiv när det gäller att minska fattigdom och bidra till utveckling och synliggör effekterna av biståndet för de som står för biståndet. Utan den sista delen är det svårt för politiker

i givarländerna att ha biståndet högt upp på den politiska agendan på hemmaplan.

2. Vad kan näringslivet och handel spela för roll för att minska fattigdomen?

Tillväxt i den privata sektorn är en förutsättning för att uppnå de utvecklingsmål det globala samfundet satt upp. Där spelar självklart både näringsliv och handel en avgörande roll och måste vara en integrerad del av biståndspolitik.

3. Hur kan olika biståndsaktörer tillsammans uppnå bästa resultat?

Det viktigaste är naturligtvis att bistånd från olika aktörer drar åt samma håll, så koordinering av olika insatser är centralt. Det saknas inte insikt om detta i biståndsvärlden men frågan är om inte mer måste göras i praktiken för att leva upp till de olika avtalen som finns för koordinering.

tre frågor till...

Marianne Tegman

FOTO: ANETTE WIDHOLM BOLME

CHEF FÖR INTERNATIONELLA
PROJEKTHETEN PÅ
NATURVÅRDSVERKET

1. Vilka är de största utmaningarna för dagens moderna bistånd?

Att klargöra förväntningarna om vad biståndet realistiskt kan bidra till och vilka resultat som är möjliga. Detta är inte minst en utmaning inom miljöområdet som både handlar om att utveckla kapacitet hos miljöinstitutioner och att integrera miljö- och klimatfrågor i andra samhällssektorer. Det tar ofta många år innan en effektiv insats ger resultat i form av en bättre miljö.

2. Hur bidrar Naturvårdsverket som svensk myndighet till fattigdomsbekämpning i världen?

Fattiga människor drabbas hårdast av miljöförstöring, klimatförändringar och naturkatastrofer. Naturvårdsverket bidrar till att stärka miljöinstitutioners förmåga att övervaka miljön, att utveckla lagstiftning och se till att den efterlevs, att arbeta förebyggande, långsiktigt och integrerat samt informera. Men även att samverka med andra aktörer. Genom ett bättre miljöarbete bidrar Naturvårdsverket till att säkra fattiga människors tillgång till naturresurser och ekosystemtjänster och på sikt bättre hälsa.

3. Vad är viktigast för att uppnå bra resultat för människor som lever i fattigdom?

Att bidra till en hållbar utveckling i hela samhället till värde och nytta för alla. En viktig aspekt för fattiga människor är tillgång till information, insyn och möjlighet att aktivt delta i beslut som kan påverka deras miljö och möjligheter till utkomst.

Abu Bakr Siddique

FOTO: PRIVAT

PROJEKTDIREKTÖR FÖR URBANT
PRIMÄRHÄLSOVÅRDSPROJEKT I
BANGLADESH

1. Vilka är de största utmaningarna för dagens moderna utvecklingssamarbetet?

Förseningar både i beslutsfattande och genomförande är den viktigaste utmaningarna för den moderna utvecklingssamarbetet, särskilt inom den offentliga sektorn.

2. Vilken roll spelar biståndet i Bangladesh och för utvecklingen av hälso-sektorn?

Biståndet bidrar och spelar en viktig roll på många sätt för den socioekonomiska utvecklingen i vårt land. För hälso- och sjukvården är stöden viktiga för att kunna utveckla hälsocenter, bygga lokal kapacitet, tillhandahålla gratis hälsovård både för förebyggande insatser, behandling av sjukdomar och även för att förbättra mödra- och barnhälsovård och familjeplanering.

3. Hur kan biståndet vara mest effektivt och strategiskt för att bidra till att minska fattigdomen?

Det avsätts mycket pengar för att minska fattigdomen, inom flera olika sektorer och genom olika projekt och biståndsgivare. Att ta ett helhetsgrepp och ha holistiska strategier för all utveckling skulle bidra effektivare till fattigdomsbekämpningen. En central databas för de fattiga, en gemensam givarfond och en integrerad strategi skulle kunna göra biståndet mer effektivt.

Birgitta Ohlsson

FOTO: ROLAND KARLSSON

STATSRÅD, EU-MINISTER OCH FD
MEDLEM I SIDAS INSYNSRÅD

1. Vilka är de största utmaningarna för dagens moderna bistånd?

Mer fokus på demokrati. Om världsfattigdomen ska bekämpas hållbart krävs att världsbefolkningen också lever i stater där de får tycka, tänka och tro fritt.

2. Vad är du mest stolt över när det gäller svenskt bistånd?

Att vi gjort skillnad i miljoner människors liv. Individer som lämnat förtryck, diktatur och ofrihet genom svenskt stöd.

3. Vilken roll ser du att biståndet spelar för fattigdomsbekämpning i framtiden?

Biståndet kommer aldrig att kunna utrota världsfattigdomen, det gör vi med mer frihandel. Men biståndet är ett effektivt smörjmedel för att få igång processer som är grunden och förutsättningen för både en bra demokrati och stabil marknadsekonomi som ex. rättsstat, oberoende medier, flerpartisystem, aktivt civilsamhälle, utbildning med mera.

Översikt över anslagsposter, kostnader i tkr, procent av kostnader

Internationellt utvecklingssamarbete och Reformsamarbete i Östeuropa per anslagspost	2007 Kostnader	%	2008 Kostnader	%	2009 Kostnader	%
Afrika	4 441 083	29,0	4 595 653	29,4	4 638 529	27,5
Asien	1 836 549	12,0	1 701 668	10,9	1 759 731	10,4
Mellanöstern och Nordafrika	378 399	2,5	431 006	2,8	465 047	2,8
Latinamerika	1 001 612	6,5	910 035	5,8	866 551	5,1
Östeuropa och Centralasien och Reformsamarbete i Östeuropa	1 480 332	9,7	1 243 532	8,0	1 381 063	8,2
Globala utvecklingsprogram	1 913 994	12,5	2 007 527	12,9	2 397 802	14,2
Miljölån*	17 384	0,1	5 057	0,0	271 521	1,6
Forskning	977 566	6,4	917 764	5,9	1 028 339	6,1
Enskilda organisationer	1 302 347	8,5	1 229 619	7,9	1 327 979	7,9
Humanitära insatser och konflikterrelaterad verksamhet	2 063 934	13,5	2 531 882	16,2	2 654 540	15,7
Särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet**	0	0,0	0	0,0	62 049	0,4
Information	37 876	0,2	29 220	0,2	35 954	0,2
U-krediter	-158 077	-1,0	10 192	0,1	0	0,0
Totalt	15 293 000		15 613 156		16 889 104	

* Ny anslagspost 2009. Kostnad för 2007 och 2008 avser egentligen andra anslagsposter men visas här pga omklassificeringar.

** Ny anslagspost 2009.

Internationellt utvecklingssamarbete och Reformsamarbete i Östeuropa;
de 20 största samarbetsländerna 2009, kostnader i tkr

Land	2007	2008	2009
Moçambique	719 884	801 964	754 476
Tanzania	737 483	821 458	732 493
Afghanistan	383 124	456 572	588 861
Kenya	314 204	423 763	509 390
Västbanken - Gaza	350 513	454 640	484 351
Kongo, demokratiska republiken	226 647	344 160	440 004
Uganda	395 531	427 464	400 603
Sudan	394 916	427 020	398 344
Etiopien	310 686	314 698	339 620
Bosnien-Hercegovina	240 366	178 188	238 070
Bolivia	164 540	183 054	226 150
Somalia	178 102	169 156	222 577
Mali	181 208	194 970	220 340
Nicaragua	288 635	278 002	213 345
Guatemala	200 764	180 182	195 668
Zambia	373 313	353 036	183 586
Vietnam	332 796	251 068	166 496
Sri Lanka	164 188	105 350	139 734
Rwanda	153 252	94 674	101 393
Ryssland	218 366	86 978	34 538
Totalt	6 328 517	6 546 398	6 590 038

Sida arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Det kräver samarbete och uthållighet. Genom utvecklingssamarbete stödjer Sverige länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Varje land ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

Ett gemensamt arbete för att minska fattigdomen

Två unga valförrättare gör sig redo att ta emot dem som ska rösta i valet i Sudan. Valet markerar en viktig milstolpe i ett sargat lands historia. Sida har bidragit med stöd för att valet skulle kunna genomföras. Utvecklingssamarbete är ett sätt att gemensamt hitta lösningar på stora ödesfrågor som fattigdom, demokrati, jämställdhet, konflikter, energi och klimat. Utgångspunkten är att alla är födda med samma värde och rättigheter. Ytterst handlar det om att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor, samtidigt som jordens resurser fördelas och förvaltas på ett hållbart sätt. Här är en presentation av Sidas portfolio och exempel på resultat som det svenska utvecklingssamarbetet bidrar till. På www.sida.se finns fler program och projekt.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Adress: 105 25 Stockholm
Besök: Valhallavägen 199
Telefon: 08-698 50 00. Fax: 08-20 88 64.
E-post: sida@sida.se www.sida.se

